Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer Vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één lid introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van ons werkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

De onfortuinlijke uitreis der Expeditionnaire Afdeeling naar Java

(Januari 1827).

Van de veronderstelling uitgaande, dat in deze jaren belangstelling zal bestaan voor herinneringen aan gebeurtenissen uit den tijd van den Java-oorlog (1825—1830), ook al hebben zij geene betrekking op de eigenlijke krijgsverrichtingen, is deze bijdrage ter plaatsing aangeboden.

Het onderwerp, dat wij behandelen, is in Deel IV van De Nederlandsche Zeemacht door J. J. Backer Dirks in hoofdzaken beschreven, maar niet te veel in détails kunnende afdalen, heeft die schrijver naar verschillende bronnen — thans te raadplegen aan 't Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage — verwezen. Aan die bronnen zijn ondervolgende bijzonderheden, waarmede gehoopt wordt de aandacht te mogen vasthouden, ontleend. En hiermede Lectori Salutem!

Bij Koninklijk Besluit van 26 October 1826 werd op aandrang uit Indië om versterking der troepenmacht op Java eene Expeditionnaire Afdeeling (E. A.) groot 3145 man (infanterie, artillerie en cavalerie, van de laatste 150 onbereden manschappen) aangewezen, die in December 1826 [1]) zou vertrekken om tegen het goede seizoen van 1827 voor Semarang aan te komen. Den 27 October d.a.v. deed Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, Commissaris-Generaal van het Departement van Oorlog, een beroep op het leger voor vrijwilligers en werd daaraan in ruime mate gehoor gegeven, zoodat zelfs eene reserve van 1500 man kon worden gevormd.

Voor het vervoer werden bestemd de 3 en flûte [2]) gewapende linieschepen *de Zeeuw, Wassenaar* en *Waterloo*, waar a. b. meer dan het ²/₃ der E. A. zou embarkeeren en nog 7 particuliere transportschepen. Voorts werd bepaald, dat door de schepen binnen zes weken nà aankomst op Java de terugreis moest worden aanvaard.

Achtereenvolgens behandelen wij nu de wederwaardigheden van de uitreis der drie genoemde linieschepen en beginnen met die van *Z. M. de Zeeuw.*

Dit schip, onder bevel van den Kapitein t./z. *E. Lucas,* kreeg a. b. een groot deel der Infanterie, bestaande uit staf en het bataljon flankeurs en vertrok 5 Januari 1827 te 2 u. A. M. met gunstigen wind uit Vlissingen, doch werd later door tegenwind verplicht onder de Engelsche kust te houden, alwaar het schip op 7 Januari door zware mist overvallen, vastraakte op de Kentische Knock (bank ben. de Theems). Na 2½ uur vastgezeten te hebben, raakte het schip, zonder schade te hebben beloopen, los en moest den 8en Januari wegens aanhoudenden tegenwind ter reede Duins ankeren om betere gelegenheid af te wachten. Respectievelijk 12 en 17 Januari werd van Duins — op den laatsten datum met goed gevolg — onder zeil gegaan en naar het Kanaal koers gezet. De verdere reis verliep normaal en werd begin Juni 1827 Semarang bereikt en na ontscheping der troepen — die onder bevel van Kolonel *Vermersch* den 10 en 11 Juni al dadelijk aan eene actie in het Padjangsche deelnamen — op 8 Juli d.a.v. de terugreis van Batavia aanvaard, waarna de *Zeeuw* 10 October 1827 te Vlissingen terugkeerde.

Ruim eene week na het vertrek van *Z. M. de Zeeuw,* n.l. op 14 Januari 1827, werd het particulier fregat *de Schelde,* dat mede bestemd was om troepen voor Java a. b. te nemen, doch nog niet tot embarkement was overgegaan, ter reede Vlissingen van zijne ankers geslagen bij ontstuimig weder e[n] tot bij Ter Neuzen voortgedreven om daar vast [te] raken en eerst 4 Maart vlot te komen, waarop h[et] schip 15 Maart ter herstelling naar Antwerpe[n] werd gebracht.

Wenden wij thans den blik naar Texel's reed[e], waar *Z. M. Wassenaar* en *Waterloo,* na op 29 De[]cember 1826 de troepen geëmbarkeerd te hebbe[n] op 6 Januari 1827 ten anker waren gekomen o[m] met gunstige gelegenheid uit te zeilen. Den 1[] Januari was de wind flauw uit Oostelijke richti[ng] en maakte *Z. M. Wassenaar,* onder bevel van d[en] Kapitein t./z. *R. L. L. Spengler,* aanstalten ond[er] zeil te gaan te 3 u. 30 m. A.M., welk voorbeeld do[or] *Z. M. Waterloo,* onder Kapitein t./z. *A. van Daale[n]* een kwartier later werd gevolgd, hoewel laatstg[e]noemde Commandant de gelegenheid nog niet z[oo] gunstig beschouwde (zoo staat in het journaal d[er] *Waterloo* geschreven). Beide schepen stuurden [] loodsmansaanwijzing het Schulpengat uit, do[ch] moesten op de P.V. 7½ u. wegens stilte ten ank[er] komen. Na korten tijd kon weer onder zeil word[en] gegaan en werd te 12 u. 's nachts de Uiterton g[e]passeerd.

Op 13 Januari begon de wind krachtig uit h[et] W.Z.W. te waaien en werd op *Z. M. Wassena[ar]* met welk schip wij ons eerst zullen bezighoud[en] geconstateerd, dat het tuig voortdurend rekte; [] werd daarop klein zeil gemaakt. Op de H.W. v[an] den 14en Januari sprong een ijzeren beslag van h[et] achterste hoofdtouw van B.B.'s groote want [] werkte het schip zwaar; ondanks pompen maak[te] het 32 duim water in de wacht. Meerdere beslag[] op den rustrand braken hierna en werden zijlij[] aangezet, toen plotseling de groote mast kraak[te] en naar lij over boord viel, kruissteng en vo[or] marsra medenemend. Onder gereefde fok [] kleine bezaan werd het schip zwaar slinger[end] onder zeil gehouden, maar nu volgde het ongel[uk] dat de voorsteng loefwaarts over boord sloeg, [] dadelijk daarna de fokkemast aan lij zich be[] waardoor ook de boegspriet werd medegenom[en] waarna de bazaansmast al spoedig volgde. N[] braken de stuurreepen, zoodat het roer vreese[lijk] sloeg, en tot overmaat van ramp raakten de [] dek gesjorde watervaten los, welke om ongeluk[ken] te voorkomen moesten stukgeslagen worden. Om [] vleet kwijt te raken moesten de overblijfselen v[an] het tuig worden gekapt en werd gepoogd ten ank[er] te komen, hetgeen mislukte door het breken d[er] touwen. Op 15 Januari 1827 bevond het schip z[ich] des middags op 53° 18′ N.Br., peilende het midd[en] van Texel Z.O. op 8 mijl afstand. Aan den sto[mp] van de groote mast werd een grootbramzeil op[] bracht en met noodtalies op het roer, voor d[en] storm afdrijvende zoo goed mogelijk den wal [] gehouden, daar het water in het schip ste[eds] rijzende bleef, er 10 voet bij de pompen stond [] uitzicht op redding uitgesloten was. Het sc[hip] stootte 16 Januari op de H.W. met den voorste[ven] tegen de 3e bank 1½ u. benoorden Egmond en w[erd] door den storm verder naar het strand ge[] waarbij het dadelijk vol water stond. In d[eze] hachelijke positie werden kanonschoten gelost [] hulp van den wal te krijgen, terwijl ook eene pog[ing] om met een vat een lijn aan den wal te bren[gen] werd gedaan, die mislukte, evenals eene poging [] luitenant *Muntz* om gemeenschap te krijgen, waa[r] die officier zelfs het leven er bij inschoot. Hoe[] ettelijke personen er in slaagden met barkas [] sloepen den wal te bereiken, kon geen lijn wor[den] bevestigd, evenmin was het de reddingboot [] het strand mogelijk door de branding bij de *Wa[ssenaar]* naar te komen. De toestand was dus erg kriti[ek] toen in den nacht van 16 op 17 Januari het [] heer *Krop Hellingman,* controleur der belastin[gen] te Alkmaar, gelukte met een pink van den [] *Medebrink* te loefwaart van het schip ten ank[er te] komen en zijn vaartuig achter den spiegel om [] lij van de *Wassenaar* te brengen, en zoo vele m[en]schen over te nemen, waarna de tros waarvoo[r] pink lag, werd gevierd om de menschen aa[n]

---

[1]) Het werd echter Januari 1827, doordat het gereedmaken meer tijd vorderde, dan waarop gerekend was.

[2]) „en flûte gearmeerd" wil zeggen, dat een of meer der batterijen waren afgegeven. Tusschendek en kuil (gedeeltelijk) wonnen daardoor ruimte voor passagiers en/of lading.

reddingboot te kunnen overgeven. De reddingboot kon de branding ook toen nog niet passeeren, zoodat *Hellingman* zijn tros liet slippen om het strand te bereiken en met wagens van den wal eindelijk de geredden van boord der pink aan den wal konden worden overgebracht. Van Texel waren onderwijl eenige rinkelaars uitgezeild, a.b. waarvan op elk een officier van het wachtschip *de Zeeland* zich bevond; deze hebben den 17 Januari de overige menschen kunnen redden en die overgebracht naar Nieuwediep, alwaar ze werden afgegeven aan de *Zeeland* en aan het Kazerneschip *Willem I.* De aan het strand van Egmond gelande schipbreukelingen werden voorloopig te Alkmaar opgenomen door de zorg van de stedelijke overheid.

Op het bericht der stranding waren dadelijk de Gouverneur van Noord-Holland, de Directeur en Commandant der Marine in het hoofddepartement van de Zuiderzee en de onder-Directeur der Marine aan het Nieuwediep naar de plaats des onheils getrokken, waarheen ook de Minister van Marine en Koloniën zich begeven had.

Den 23 Januari kwam *Prins Frederik* te Haarlem en bezocht de aldaar overgebrachte troepen in de groote Kazerne, zij werden van kleedingstukken voorzien. Van deze troepen werden 15 man vermist. Het aantal personen, dat bij deze ramp het leven verloor heeft 23 totaal bedragen.

Den 13 Februari sloeg het wrak der *Wassenaar* uit elkaar; aan het strand te Wijk aan Zee dreef nog een menigte vaatwerk met leeftocht aan, doch overigens is van de lading en goederen niets geborgen geworden.

Het ontscheepte krijgsvolk ging later over op Z. M. *Kortenaar*, gevoerd door Kapitein t./z. *Blommendaal*, die 21 Augustus de reede van Texel verliet, in Januari 1828 ter bestemde plaatse kwam en 30 Juni van dat jaar in het vaderland terugkeerde. Een ander deel van de troepen, behoorende tot het bataljon vrijwilligers voor den Kolonialen dienst, hetwelk te Haarlem was hereenigd, is den 9 April 1827 naar Nieuwediep vertrokken om a.b. aan van de koopvaardijschepen, die het naar Java zouden overbrengen, n.l. de *Prins van Oranje*, Kapitein *Blom*; de *Suzanna*, Kapitein *de Roth* en *Helena*, Kapitein *D. Gaim*, welke schepen 26 April 1827 van Texel naar Indië zijn uitgezeild.

Er blijft nu nog over te vertellen van de wedervaardigheden der uitreis van *Z. M. Waterloo*, onder bevel van Kapitein ter zee *A. van Daalen*, die er, ondanks gelijksoortige omstandigheden als zijn collega *Spengler*, gelukkiger heeft afgebracht. De *Waterloo* had 29 December 1826 de tot de O. I. behoorende troepen ten getale van 666 man en officieren a.b. gekregen en vertrok, zooals wij hiervoren hebben gezien, gelijktijdig met de *Wassenaar* op 12 Januari 1827 van de reede van Texel met Oostelijke flauwe koelte. Het schip stuurde het Schulpengat uit en ondervond op Zaterdag 13 Januari V.M. eene gereefde marszeilskoelte uit het Z.W., waarop de zeilen gereefd werden. Tusschen 8 en 10½ u. E.W. werd een groot driemastschip te loefwaart gepasseerd, dat zeer waarschijnlijk de *Wassenaar* is geweest.

De *Waterloo* werkte zwaar door moeielijk water en werden op 14 Januari, toen de wind toenam tot dichtgereefde marszeilskoelte uit het W.Z.W., de zeilen gestreken. Op den V.M. te 11 u. 45 kraakte de groote mast en geraakte een deel van het tuig en bij het daarop volgend kappen van de groote mast werd de kruissteng medegetrokken en de zware vleet op de groote ra vallende deed deze tevens breken en naar omlaag komen. Alras kraakte ook de fokkemast en viel de voorsteng over boord, die nog de zesriemssloep verbrijzelde. Bij het opredderen sloeg een man overboord, die niet kon worden gered en verdronk.

(*Slot volgt*).

Naamsafkortingen van Indonesische vereenigingen en organisaties.

Onlangs verscheen in het *Kol. Weekbl.* eene opgave van de in Indië verschijnende niet-Europeesche couranten en vak- en vereenigingsbladen, ontleend aan het door de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden geplubliceerde overzicht. Uit dezelfde bron puttend volgt, in aansluiting daarbij, hieronder eene lijst van gebruikelijke afkortingen, die men vaak in de Indische en zoo nu en dan ook in de Hollandsche couranten ontmoet en waarmede men in den regel geen weg weet.

Wij houden ons overtuigd, dat bedoelde lijst goede diensten zal bewijzen aan vele lezers van het Kol. Weekbl., dat in zijn verschillende rubrieken eveneens vaak van die raadselachtige afkortingen gebruik maakt.

A. I. C.	Algemeen Indonesisch Congres.
B. I. Z.	Bond van Inlandsche Ziekenverplegers
B. O.	Boedi Oetomo.
C. B. I.	Chauffeurs Bond Indonesia.
C. P. S.W.W.	Comité Pentjegah Sawenang-wenang (tot tegengaan van willekeur).
C. S. I.	Centrale Sarekat Islam.
C. S. G. B.	Comité Sarekat Goeroe Bantoe (Hulponderwijzers).
F. O. R.	Fonds Onderwijs Rajat.
H. O. H.	Hadji Organisatie Hindia (voor de bedevaart naar Mekka).
H. K. S. B.	Hoogere Kweekschool Bond.
I. E. V.	Indo Europeesch Verbond.
I. P. O.	Inlandsche Padvinders Organisatie (ook Indonesische en Internationale P. O. genoemd).
I. P. D. S. V.	Inlandsch Personeel Deli Spoor Vereeniging.
I. P. B.	Inlandsche Politie Bond.
I. T.	Ina Toeni (Amboneesche vrouwenvereeniging werkende naast de Amb. mannenvereeniging Sarekat Ambon).
I. V. B.	Indische Vaccinateurs Bond.
J. B. B.	Jong Bataks Bond.
J. J.	Jong Java.
J. I. B.	Jong Islamieten Bond.
J. O. I.	Jeugd Organisatie Indonesia (Jeugdvereeniging naar het voorbeeld van de Russische organisatie en beoogende een vereeniging der bestaande locale padvindersorganisaties of I. P. O.'s. De J. O. I. kreeg den Maleischen naam „Organisatie Pemoeda Indonesia", verkort O. P. I.).
J. S. B.	Jong Sumatranen Bond.
K. B.	Kweekschool Bond.
K. B.	Koetsiers Bond.
K. B. I.	Koetsiers Bond Indonesia.
Komintern.	Kommunistische Internationale (in Rusland).
L. I. B.	Landelijke Inkomsten Bond.
M. I. P.	Makassaarsch Inlandsch Personeelbond (opgericht door Inlandsche bestuursambtenaren).
M. I. P. O.	Meisjes Indonesische Padvinders Organisatie (ter Sum. Westkust opgericht naast de jongens-I.P.O.).
M. S.	Minangkabau Saijo (Vereeniging van Minangkabauers te Medan).
N. E. S. I.	Nationaal Economische Stichting Indonesia.
N. I. C.	Nationaal Indisch Congres.
N. I. P.	Nationaal Indische Partij.
N. I. V. B.	Nederlandsch Indische Vrijzinnige Bond.
N. M. C.	Nationaal Madoera Congres.
N. P. O.	Nationale Padvinders Organisatie (te Bandoeng opgericht en niet communistisch, zooals de I. P. O. te Semarang en elders).

O. K. K.	Oentoek Keperloean Kita (Voor onze belangen, vereeniging van niet-Europeesche onderofficieren).
O. I.	Oemmat Islam (Islamieten-godsdienstige vereeniging te Djokja).
O. P. I.	Organisatie Pemoeda Indonesia (zie bij J. O. I.).
O. R. B.	Opium Regie Bond.
P. A. B. I.	Perserikatan Auto dan Bingkil Indonesia (Bond van personeel van autogarages en constructie-werkplaatsen).
P. B. B.	Persatoean Boeroeh Bingkil (Bond van personeel van werkplaatsen).
P. B. G.	Perserikatan Boeroeh Gewest.
P. B.	Pasar Bond (bond van marktverkoopers).
P. E. B.	Politiek Economische Bond.
P. F. B.	Personeel Fabriek Bond (Bond van fabriekspersoneel).
P. G. B.	Perserikatan Goeroe Bantoe (hulponderwijzers).
P. G. H. B.	Perserikatan Goeroe Hindia Belanda (algemeene onderwijzersbond).
P. G. K.	Pakempalan Goeroe Kasoeltanan (bond van onderwijzers van het sultanaat Djokja).
P. I.	Perserikatan Istri (Vrouwenbond, radicaal, te Serang opgericht en kantoor houdende in het P. K. I.-kantoor).
P. I. K. A. T.	Pengasihan Iboe Kepada Anak Toeroenan („De Liefde van de Moeder voor haar Nakomelingen", vereeniging van Minahassische vrouwen).
P. K.	Perserikatan Koesir (Koetsiersbond).
P. K. B.	Penolong Korban Bergerak (Steun aan slachtoffers der beweging).
P. K. B. B.	Perkoempoelan Kaoem Boeroeh Boemipoetera (Tjilatjapsche vereeniging van havenpersoneel).
P. K. B. T.	Perserikatan Kaoem Boeroeh Tambang (Mijnwerkersbond, Sawahloento en Boekit Asem).
P. K. B. T. I.	Penolong Klas Boeroeh dan Tani Internationaal (Internationale Boeren- en Arbeiders-Hulp).
P. K. I.	Partij Kommunis Indonesia.
P. K. I.	Perkoempoelan Kaoem Isteri (Vereeniging van vrouwen, opgericht ter Sum. Westkust, radicaal).
P. K. O.	Penolong Kesengsaraan Oemoem (Algemeen steunfonds, een afdeeling der vereeniging Moehammadijah).
P. K. T.	Perserikatan Kaoem Tani (Landbouwersbond).
P. M.	Perserikatan Minahasa (Bond van Minahassers).
P. N. S.	Perserikatan Normaal School (van abituriënten der Normaalschool).
P. O.	Perserikatan Oelama (Bond van Islam-leeraars).
B. P. K. D.	Pakempalan Politiek Katholiek Djawi (Politieke vereeniging van Javaansche Katholieken).
P. P. P. B.	Perserikatan Pegawai Pandhuis Boemipoetera (Bond van Inlandsch pandhuispersoneel).
P. P. P. I.	Poesat Pertalian Pemimpin Islam (Centrale Moslimsche Leiders Bond).
P. P. T. I.	Perserikatan Pegawai Toko Indonesia (Bond van Indonesische handelsemployés).
P. S. I.	Partij Sarekat Islam.
P. S. O.	Perserikatan Schoolopziener.
P. V. H.	Persatoean Vakbond Hindia (Indische Vakcentrale).
P. Z. V. B.	Perserikatan Ziekenverpleger Boemipoetera (Inlandsche Ziekenverplegersbond).
S. A.	Sarekat Ambon.
S. A. A. M.	Sarekat Adat Alam Minangkabau (Minangkabausche Adat-vereeniging).
S. B. B.	Sarekat Boeroeh Bingkil (Bond va[n] werkplaatsen-personeel).
S. B. B.	Sarekat Boeroeh Batik (Bond van a[r]beiders in de batik-industrie).
S. B. E.	Sarekat Boeroeh Electris (Bond va[n] personeel bij de electriciteitsbedr[ij]ven).
S. B. H. B.	Schrijvers Bond Hindia Beland[a] (Bond van schrijvers, of klerken, N. I.).
S. B. G.	Sarekat Boeroeh Goela (Bond va[n] personeel der suikerfabrieken).
S. B. M. E.	Sarekat Boeroeh Marine Etabliss[e]ment.
S. B. O.	Sarekat Boeroeh Onderneming.
S. B. S. I.	Sarekat Boeroeh Singer Indonesia (B[ond] de Singer Sewing Mach. Cy.).
S. B. T.	Sarekat Boeroeh Tjitak (Bond van t[y]pografen).
S. B. T. H.	Sarekat Boeroeh Toko dan Hand[el] (als P. P. T. I.).
S. G. B.	Sarekat Goeroe Bantoe (hulponde[r]wijzers).
S. I.	Sarekat Islam.
S. K. I.	Sarekat koesir Indonesia.
S. K. T.	Sarekat Kaoem Tani (Landbouwe[rs]bond).
S. O.	Setija Oesaha (Minangkabausche ve[re]eniging voor bevordering van het o[n]derwijs en de ontwikkeling).
S. P.	Sarekat Postel (Bond van P.T.T.-p[er]soneel).
S. P. I.	Sarekat Pendjait Indonesia (kleerm[a]kersbond).
S. P. L. I.	Sarekat Pegawai Laoetan Indone[sia] (Bond van Indonesische arbeiders [ter] zee).
S. P. P. C.	Sarekat Pegawai Pelaboehan Cele[bes] (Bond van havenpersoneel op C[ele]bes).
S. P. P. I.	Sarekat Pegawai Petroleum Indo[ne]sia (Bond van personeel bij de pet[ro]leummaatschappijen in Indië).
S. P. P. L.	Sarekat Pegawai Peleboehan dan [L]oetan (Bond van haven- en schee[ps]personeel).
S. P. R. I.	Sarekat Pegawai Roemahsakit Ind[o]nesia (Bond van personeel der ziek[en]huizen).
S. R.	Sarekat Rajat.
T. V.	Timorsch Verbond.
V. B. P. S. S.	Vereeniging Boemi Poetera Sta[ats]spoor (Vereeniging van Inlands[ch] personeel bij de S. S. op Sum. We[st]kust).
V.I.P.B.O.W.	Vereen. Inlandsch Personeel B. O. [W.]
V. I. O. S.	Voorwaarts Is Ons Streven (e[en] Semarangsche Inlandsche voetbalcl[ub] die er echter ook een school of cur[sus] voor onderricht in de Hollandsc[he] taal enz. op na houdt.
V. S. T. P.	Vereeniging van Spoor- en Tramw[eg] Personeel.

Sunda.

Eine Reise durch Sumatra.
door
MARTIN BORRMANN.

Dat valt het eerst in het oog, als men dit onl[angs] verschenen werk ter hand neemt, de bizonder [ver]zorgde, smaakvolle band en de afwerking van [het] geheel, en wat een prachtig papier. De Frankfu[rter] Zeitung heeft er alle eer van.

En dan de teekeningen en aquarellen van Sc[h]erin, zijn ze niet origineel in hun juiste weerg[ave] van het typisch Oostersche, ja speciaal Sumatra[an]sche, dat het allen, die daar geweest zijn, bij [de eer]sten aanblik moet treffen? Het lijkt een waag[...]

...eer een werk, bij de vele, die er reeds bestaan, ...er den Soenda-archipel te schrijven, al omvat dit ...vige boekdeel „slechts" het land van de toekomst ...matra. Het feit, dat het werk in het Duitsch ge...hreven is, dus voor een grooter lezerskring dan ... ons kleine land bestemd is, kan reden zijn, dat ...n groot aantal boekenvrienden het mooie werk ...llen willen bezitten.

De auteur is de bekende Koningsberger dichter ...rtin Borrmann, die in opdracht van de uitgevers ...n reis door Sumatra deed; maar een dichteroog ... geen gewoon sterveling-oog en daarmede een ...penland te willen bezien en ervan te vertellen, ... voor ons Nederlanders reeds de moeite van het ...zen waard, want hoe weinigen kennen het van ...gen aanschouwing? Zijn waarnemingen zijn goed, ...n verteltrant onderhoudend, al wijst menige op...rking er op, dat hier een echte „totok" (baar) ...n het woord is, die onbevooroordeeld alles be...ijkt, al is het dikwijls maar aan den waarneem...aren buitenkant. In Sabang gaat hij van boord, ... voor het laatst op 't schip, dat hij nog als een ...uk Europa beschouwt en waar de temperatuur ... die van een „krokodillenhuis" begint te gelijken. ...n de Atjehtram zegt hij: „die Wagen sind win...ge, aber hübsche Puppencoupé's." Drie dingen ...eten" het inkomen op, het reizen, de hotels en de ...to's, omdat ze veelal het eenigste vervoermiddel ...n. Een Javaansch zanger, dien hij in den nacht ...oort, zou als een slaapmiddel werken, maar de ...elodie hypnotiseert hem, hij zweet en luistert tot ...t einde.

Sommige hoofdstukken zijn meesterstukken van ...rtel- en waarnemingskunst, maar ook hier speelt ...e werkelijkheid den dichter wel begrijpelijke, maar ...oral vergeeflijke parten.

Wij wenschen dit mooie, onderhoudende boek ...en goed onthaal.

F. J. S.

Mr. L. W. C. Keuchenius over autonomie van Indië.

...n het door Mr. Keuchenius geschreven Voorbe...cht van de door Mr. Reitz en de Fillietaz-Bous...el bewerkte uitgaaf der Ned.-Indische Wetboeken ...en men een uitspraak aan, die een merkwaardig ...ugenis aflegt van het door dien antirevolution...en staatsman [1]) reeds in 1882 (het jaar waarin ...emd werk verscheen), ingenomen standpunt ...n opzichte van het toekomstig bestuur in Oost...ndië. Voorspellend schreef hij:

„De tijd schijnt niet verre, waarin het geheele ...stuursstelsel van Nederlandsch-Indië zal moeten worden herzien en gewijzigd en het zal worden erkend, dat de vrede en welvaart van Nederlandsch-Indië en zijne waarde en behoud voor Nederland het beste verzekerd zijn zullen, waar eene verstandige en regtvaardige Regering, in Indië zelf, voorgelicht door de bekwaamsten en besten uit de Indische Maatschappij, zich niet langer door eenen op 3500 mijlen afstands gezetenen en in vele opzigten oppermagtigen Minister van Koloniën, belemmerd ziet in hare vrijheid en haren ijver om te beramen en uit te voeren wat tot het welzijn van Indië noodig is en de in Nederland gevestigde Volksvertegenwoordiging, doordrongen van de ongerijmdheid der poging van zelve de behoeften en belangen van Indië te beoordeelen, vast te stellen en te regelen, zich weet te beperken tot de meer bescheidene, maar daarom juist gewigtigere en nuttigere taak van te waken, dat de Nederlandsche heerschappij onder den overwegenden invloed der door beschaving, verstand en kapitaal bevoorregte blanke rassen niet uitloope tot een onderdrukking door deze van de Indische volken, noch tot eene verbittering en vervolging tusschen die beiden."

[1]) Mr. Keuchenius werd geboren te Batavia in 1822; ...studeerde en promoveerde te Leiden en vertrok ...1842 naar zijn geboorteland, vestigde zich als advo...aat te Soerabaja, doch ging spoedig daarop over in ...ouvernementsdienst. Als Raadsheer in het Hoogge...rechtshof bekwam hij in 1854 ziekteverlof naar Neder...land. In 1859 werd hij lid van den Raad van Indië, ...welke betrekking hij tot 1865 vervulde om daarna op...nieuw met verlof naar Nederland te vertrekken. Het ...volgend jaar werd K. tot lid der Tweede Kamer geko...zen, waar hij, als Indische specialiteit, een belangrijke ...plaats innam; zijn optreden tegen de toenmalige Re...gering veroorzaakte veel opschudding en leidde zelfs ...tot herhaalde Kamerontbinding, maar ook tot zijn ont...slag uit 's Lands dienst. Hij vertrok daarop weder naar ...Indië, trad op als hoofdredacteur van het N. Bat. Han...delsbl. en was daarna (in 1869) als advocaat en pro...cureur bij het Hooggerechtshof werkzaam. In 1879 tot ...lid der Tweede Kamer te Gorinchem gekozen nam K. ...zijn mandaat aan en vertrok naar Nederland. Met uit...zondering van den tijd gedurende welken hij Minister ...van Koloniën was (n.l. van 20 April 1888 tot 17 Febr. ...1890), bleef K. tot kort voor zijn dood in de Tweede ...Kamer zitting nemen en oefende grooten invloed uit ...op koloniale aangelegenheden. Hij overleed den 17den ...Febr. 1893 te 's-Gravenhage.

De nood der Zending.

De bestuurders der „Samenwerkende Zendingscorporaties" te Oegstgeest verzoeken plaatsing voor het volgende:

De ontvangsten gedurende de maand Maart bedroegen ongeveer *f* 45.000.—, een bedrag dat hooger is dan hetgeen in dezelfde maand van het vorige jaar ontvangen werd, maar dat toch ontoereikend is om in de behoeften van het Zendingswerk te voorzien. De inkomsten, waarop met meerdere of mindere zekerheid te rekenen valt, bleven gedurende het eerste kwartaal 1926 met *f* 27.500.— beneden de verwachting. De buitengewone inkomsten, die het benoodigde moeten aanvullen, bleven gedurende het eerste kwartaal met *f* 78.500.— beneden de raming. Men ziet het dreigend tekort dus weer gestadig groeien; om welke reden de besturen een krachtig beroep doen op de welwillendheid van allen, die met de Zending sympathiseeren om door een meer regelmatige verdeeling en toezending hunner bijdragen de schommelingen in de inkomsten, die een nadeeligen invloed op den gang van het zendingswerk oefenen, te voorkomen.

Verleden jaar werd in April mede tengevolge van de giro-collecte, een bedrag van *f* 38000.— ontvangen, maar de inkomsten gedurende de eerste helft dezer maand doen onderstellen, dat dat cijfer dit jaar niet zal worden bereikt, tenzij men alsnog een bijzondere bijdrage wil toezenden, hetgeen bijzonder zou worden gewaardeerd.

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 April.

Wederom een overval in West-Atjeh. Koeta Radja, 17 April (Aneta). Een klewangaanval te Oedjoeng-Poelo in het landschap Kloeët op de marechaussee-brigade van luitenant Batten werd afgeslagen. Onzerzijds werd licht gewond luit. Batten, 3 marechaussees zwaar, één levensgevaarlijk, één licht en één onbeduidend gewond.

De Indische Begrooting. Een overschot. Aneta seint uit Buitenzorg. De begrootingsvergadering ten paleize is afgeloopen. Ondanks belangrijke belastingverlaging, waaronder afschaffing van het hoofdgeld, dat twaalf millioen opleverde, is toch een sluitende begrooting verkregen met een overschot van zeven tot acht ton op „gewoon". Bovendien worden belangrijke nieuwe maatregelen voorgesteld voor een groote uitbreiding van de irrigatie o.a. in de noodlijdende streken van Rembang, en belangrijken wegenaanleg op Java, benevens extra 7½ millioen voor den aankoop van particuliere landerijen. Voorts verlaging van de opcenten op Europeesche verponding en wijziging van de In-

Haarlem en Omstreken.

landsche verponding; wegenaanleg ook in Banjoemas en de Preanger en in Zuid-Bantam en op Atjeh.

Onderscheidingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd tot ridder in de orde van den Ned. Leeuw mgr. *M. J. D. Claessens*, secretaris van het hoofdbestuur der Indische Missievereeniging; en *H. J. Ansingh*, directeur der Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij en directeur der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij te Willemstad;

is benoemd tot ridder in de Oranje-Nassau-orde *G. Selleger*, administrateur der Suikeronderneming Boedoean in Besoeki.

Ind. Officieren met pensioen. De luitenant-kolonel der inf. van het O. I. Leger D. G. Draaijer is op verzoek met ingang van 4 Mei op pensioen gesteld.

De luitenant-kolonel-intendant bij het O.-I. Leger H. van der Palm is op zijn verzoek, met ingang van 2 Mei, eervol ontslag uit den militairen dienst verleend, onder toekenning van den titulairen rang van kolonel.

Luitenant-kolonel der infanterie van het O.-I. leger J. Oudsburg zal 2 Mei den militairen dienst met pensioen verlaten onder toekenning van den titulairen rang van kolonel.

Generaal-majoor J. H. I. le Cocq d'Armandville, inspecteur der infanterie bij het leger in Oost-Indië, zal begin December den dienst met pensioen verlaten.

Majoor der artillerie E. van Drimmelen van het O.-I. leger, op non-activiteit hier te lande, is op zijn verzoek eervol ontslag uit den militairen dienst verleend, onder toekenning van pensioen en den titulairen rang van luitenant-kolonel.

Majoor der infanterie van het O.-I. leger J. J. Riel zal, wegens volbrachten diensttijd, 2 Mei met pensioen den dienst verlaten.

De expeditie-Stirling naar Nieuw-Guinea. Aneta seint uit Amboina. De expeditie-Stirling is heden alhier aangekomen. Een waterhoos, voorafgegaan door een storm, trof Woensdag het schip, brak de touwen en lichtte de vliegmachine op, die zal kunnen worden hersteld.

Spoorwegen op Sumatra. Palembang, 14 April. (Aneta). — De spoorlijn Martapoera—Giham wordt waarschijnlijk 1 Mei a.s. opengesteld voor goederenvervoer. De verdere werkzaamheden voor den aanleg vorderen gunstig, zoodat verwacht wordt, dat op het einde van dit jaar de geheele verbinding Palembang—Tandjong-Karang voor het goederenvoer zal zijn opengesteld.

Mutaties bij Binnenl. Best. Benoemd is tot assistent-resident voor den bestuursdienst in de Molukken de heer Blok; tot ass.-resident ter beschikking op Timor de heer A. J. Hamerster, onderhoofd der afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten aan het Departemtn van B. B. (Aneta).

Raadsheer Hooggerechtshof. Mr. F. D. van Ossenbruggen, die van Europeesch verlof is teruggekeerd, is herbenoemd tot Raadsheer in het Hooggerechtshof te Weltevreden (Aneta).

Opening tramlijn West-Java. Volgens een Anetatelegr. dd. Bandoeng 16 April, wordt de tramlijn Djatibarang—Karangampel 1 Mei a.s. geopend.

Hevige overstrooming te Padang. Aneta seint dd. 16 April uit Padang: Een geweldige bandjir teisterde vannacht Padang en omstreken. Wegen en bruggen werden zwaar beschadigd of vernield. Het spoorwegverkeer naar de Padangsche Bovenlanden is gestremd. Er zijn vier personen verdronken. Twee huizen zijn weggespoeld. De schade bedraagt duizenden.

Een later bericht luidt: Onder angstwekkend geraas stortte de van de bergen komende bandjir zich in zee. Padang werd geheel in duister gehuld, daar de electriciteitsvoorziening defect raakte. Het bandjirkanaal kon het water niet afvoeren. Het laaggelegen gedeelte der stad geraakte onder water, toko's en pakhuizen bekwamen waterschade. Van de cementfabriek Indaroeng is een gedeelte van het waterkanaal vernield. Talrijke aardstortingen hadden plaats op den weg naar de Soebangpas. De schade wordt getaxeerd op 2½ tot drie ton, ongerekend de schade berokkend aan de wegen en diverse werken. In twaalf uur tijds viel er 370 millimeter water.

Rectificatie. In het vorig Nr. van het K. W. werd medegedeeld, dat aan de Leidsche Universiteit plannen in voorbereiding zijn tot feestelijke herdenking

van het feit, dat aldaar in 1927 sinds 25 jaar Indologische faculteit zal zijn gevestigd.

We lezen nu in het *Vaderl.*: Bij navraag b[...] van plannen van dezen aard geenerlei sprak[e] zijn. Er is trouwens niet in 1902 een Indolog[ische] faculteit te Leiden opgericht; de vereenigde fa[cul]teiten der rechtsgeleerdheid en der lettere[n en] wijsbegeerte, die de examens afnemen voor de[n In]dischen dienst, zijn het rechtstreeksch uitvlo[eisel] van de hooger-onderwijswet van 1876 en het [aca]demisch statuut van 1877.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[...]

Indische Schilderijen en Teekeningen door Piet Moojen.

Het heeft ons gespeten, dat wij door uitstedig[heid] niet in staat zijn geweest de aandacht der Haag[sche] lezers van het Kol. Weekblad te vestigen op de ten[toon]stelling van Indische schilderijen en teekeningen [van] Piet Moojen, welke van 16 Maart tot 9 April in *de* [...] gehouden is en wel een gang naar de van Speyks[traat] 43 waard was, want niet dikwijls ontmoet men [zoo] krachtig en eerlijk werk, waarin het schoone en [roman]tieke van Indië met zooveel liefde is weergegeven.

Voor de leden der Afdeeling Arnhem van „Oost en West" zij hier vermeld, of liever gezegd: er aan herinnerd, — want de plaatselijke bladen zullen er reeds over geschreven hebben — dat tot en met 1[...] a.s. in de *Korenbeurs* bij den Kunstkring *Artibus Sa[crum]* een uitgebreider expositie gehouden wordt [van] Moojen's werk. O.a. zijn daarbij eenige bizonde[r in]drukwekkende stukken, welke een paar jaar ge[leden] in de *Kunstzaal Kleijkamp* te 's-Gravenhage zijn toongesteld geweest.

J.l. Zaterdag werd deze tentoonstelling in Ar[nhem] geopend met een causerie door den schilder over [Indië] en Bali, naar aanleiding van zijn werk. In Indië [heeft] zijn kunst veel opgang gemaakt. In *De Locomotief* [van] 3 Maart 1923 schreef *H.* o.m.:

„Moojen werkte op Bali; hij zoekt niet, [om het] zoo eens te zeggen, den mensch onder de Bal[ineezen], — Moojen wil den Balinees aanwijzen [onder] de menschen. Uit Moojen's werk klinken m[et in]nige overtuiging apostolische klanken op. H[ier is] een schilder, die zich behalve kunstenaar [in] zijn kunst, ook geroepene voor een volk we[et, en] dit uitspreekt met alle vuur, alle hartstocht[elijke] welbespraaktheid, die hij in zich draagt. Een [man] staat hier voor ons, die met dwingend gebaar [aan]wijst, dat er een plicht bestaat, ook in de k[unst], die uit is boven het pittoreske, zwaarder is [dan] het monumentale nog, die tot in al zijn v[...] den kunstenaar beheerschen kan en zijn wer[k ma]ken tot een levend getuigenis, een moedige, s[...]ne prediking, een boodschap, die bestemd is [ver]der te gaan dan van de wanden der tentoo[nstel]lingszaal in de grage oogen der bezoekers, [een] die met groote stelligheid bedoelt door te dr[ingen] in het hart van den ontvankelijke, om daar [een] beeld te vormen, zoo roerend, zoo eenvoudig, [dat] er medeleven en mededoogen op te wekken [voor] wat te sterven dreigt.

„Alles, de lijn, de vorm, de verf, het wor[dt] Moojen het middel om ons zijn Bali voor oo[gen te] zetten, en wat dit zeggen wil, gevoelt allee[n hij,] die den welhaast evangelischen ernst van zijn [werk] verstaat.

„Ten slotte nog een woord over de om[lijsting] van zijn tableaux. Moojen's werk is gevat [in de] eerste schoone lijsten, die ik ooit op een In[dische] tentoonstelling gezien heb. Balische houtsn[ijders] leverden lijsten zoo rijk, waar het hoorde, zo[o in]getogen versierd, waar dit vereischt werd, d[at dit] wel een zeldzaamheid beteekent voor iedere [ten]toonstelling waar ook. Een aparte ontroering [geeft] het, te bedenken, dat voor het werk, waarin [zijn] eigen diepste wenschen en gedachten, in W[este]rsche vertolking, geboden zou worden, zij [...] het kader schaften.

„Zoo bezien, doch naar reeds gezegd, ev[en] van een zuiver artistiek standpunt bekeken, i[s deze] tentoonstelling te beschouwen als de mer[kwaar]digste, die de laatste jaren zich voordeed."

Wij zeggen 't H. na: *Men verzuime niet een [kijkje] te gaan nemen.*

Van 's Lands Kunstbezit en Batavia's Museumpl[...]

Onder bovenstaanden titel lazen wij in *Het* [...]

...nd van 16 dezer een artikel, geteekend *Hx*, waarin ...aarlijk haast ongelooflijke feiten aan het licht wor...en gebracht.

Sinds eenigen tijd is in Indië n.l. een onderzoek ...ande naar aantal en aard der in 's Lands bezit zijnde ...de schilderijen, meer in 't bijzonder naar de por...etten van Landvoogden van Pieter Both af, die in de ...leizen te Buitenzorg en Weltevreden bewaard ...orden.

De *Javabode* van 8 Mrt. l.l. vermeldt uitvoerige bij...nderheden van de voorloopige resultaten van dat ...derzoek, in een artikel van de hand van *Mevr. J. de ...os-Haaxman*, die, door Gouverneur-generaal Fock ...artoe in de gelegenheid gesteld, de portretten aan ...n onderzoek en studie onderwierp.

Vooraf gaat wat van de lotgevallen der collectie be...nd is, waaruit blijkt, dat de beeltenissen, in den loop ...r jaren blootgesteld aan vocht en de invloeden van ...t klimaat, zoo goed als niet onderhouden zijn.

„De schrijfster maakt melding van twee restau...raties in de 19de eeuw:

„De eerste herstelling," zoo schrijft zij, „geschiedde door den in 't midden der vorige eeuw bekenden schilder *Raden Saleh* (1814—1880), die van 1831—1851 in Europa vertoefde en o.a. *Horace Vernet* op diens studiereizen in Algerië vergezelde. Na zijn terugkomst in zijn vaderland werd hem door de Indische regeering het restauratiewerk opgedragen. Zijn werk aan de schilderijen liet de hand zien van een bekwaam schilder. Zijn opvatting van restaureeren was die natuurlijk van zijn tijd. Door dunne glaceeringen en dunne overschilderingen gaf hij aan enkele oude portretten een midden-negentiende eeuwsch cachet.

„Van ingrijpenden invloed ten nadeele der schilderijen was helaas de arbeid van de latere conservators. Omstreeks 1894 hebben zij vooral een knoei gekregen. Hoe het restaureeren toen in zijn werk is gegaan, blijkt uit hetgeen de uit Nederland overgekomen restaurateur J. Koene, die al de schilderijen grondig onder handen heeft genomen, van den toestand van enkele stukken moest verklaren. „Het had geen zin om van die stukken de overschilderingen te verwijderen, *omdat zich daaronder niets meer van het oorspronkelijke werk bevond.*"

...linkt dit niet haast ongelooflijk?

...aar reeds in het laatst der vorige eeuw schreef de ...nstgeleerde, *G. P. Rouffaer*, in een artikel in het tijd...rift *Oud Holland*, dat de oorspronkelijk goede por...etten uit de Gouvernements-gebouwen verdwenen ...den zijn en door copieën „van de ellendigste soort" ...vangen.

...n bijna nog ongelooflijker klinkt het volgende, naar ...leiding van hetzelfde artikel van *G. P. Rouffaer*, ...rin deze met groote waardeering spreekt over twee ...ken in de verzameling: het groote portret van ...d *Minto* door den Engelschen schilder *Chimery* ...een kleiner portret van de hand van den zeer goe... 17den eeuwer *Slabbaert*.

...oen schrijfster bij den aanvang der restauratie ... lijst opmaakte van de schilderijen in 's Lands bezit ...ulk een lijst bestond n.l. niet — bevond de *Slabbaert* ... niet meer in de collectie, wel echter het andere ...tret van *Lord Minto*. Sedert 1917 hangt de Slab...rt nu in het Mauritshuis te 's-Gravenhage. *)

...j schrijft:

„Deze verminking van Indië's bescheiden kunstbezit heeft blijkbaar niet den minsten tegenstand ondervonden, noch verontwaardiging gewekt. Hoe kon dit ook, daar niemand er waarschijnlijk iets van wist. Noch het „Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen", noch de „Ned.-Indische Kunstkring" kon protest aanteekenen. De ontvoering van het mooie stuk was in alle stilte geschied.

„Nu, tien jaar later, heeft het mij eenige moeite gekost den weg terug te vinden dien het stuk is gegaan. Ik gaf van het ontbreken van het portret kennis en vernam later, dat over deze kwestie naar Holland was geschreven"

... merkt verder op:

„Het schilderij werd niet in bruikleen, doch in schenking afgestaan. De betrokken museumdirecteur — Mauritshuis —, die zijn verzameling met een stuk van een zeer weinig voorkomenden meester verrijkt zag, zal zich dan ook wel met klem van redenen tegen de teruggave verzetten.

„Wie zal zeggen, wat nog meer verdwenen is of verknoeid bij zoo weinig toezicht?"

„Nu hangen de oude portretten weer in de paleizen. De beeltenissen der Landvoogden van 1610 —1811 zijn van vuil en overschilderingen ontdaan. Het woekeren van den houtworm in de paneelen is tegengegaan; de doeken kunnen de van vocht zware atmosfeer in den regentijd doorstaan; zoowel de achter- als de voorkanten zijn voorzien. Maar men ziet niet, hoe interessant de verzameling is en hoe mooi het grootste deel der stukken. Want het publiek komt niet in de paleizen. Zoo dreigen onze mooie oude Compagnies-portretten van een vergeten... een onbekende collectie te worden.

„Tenzij verwezenlijkt worde het plan om ook Indië te laten deelen in hetgeen vrijkomt bij de ontlasting van het zwaar beladen Rijksmuseum te Amsterdam. De uit dat museum af te stane werken zouden dan gezamenlijk met de portretten der Landvoogden in het weldra voor den Volksraad in te richten paleis in het Hertogspark, ook voor het publiek, tentoongesteld kunnen worden. Maar dan onder garantie niet van particulieren, maar van de supervisie van het Nederl.-Indisch gouvernement. Na de verwaarloozing gedurende eeuwen van de unieke historische portrettengalerij, stelle de Indische regeering op haar kunstbezit een strenge contrôle in door de benoeming van een deskundig conservator, die de verantwoordelijkheid voor de collectie door zijn kunde kan aanvaarden."

Wijst deze laatste alinea op een plan tot een Museumaanleg naast dat van het Hoofdbestuur van den Bond der N.-I. Kunstkringen te Batavia, waarover onlangs in de bladen en ook hier uitvoerig is geschreven?

Hoe verblijdend het ook is, dat wij eindelijk onze Hollandsche Kunst in Indië met eere toonen zullen, men hoede zich ook in deze voor versnippering van krachten.

*) In „Het Vaderland" van 20 dezer staat een rectificatie van den heer ...B. Lelyveld, die met vergunning van den G. G. Idenburg en den ...van Indië dit portret naar Nederland bracht. Het is geplaatst in de ...hal te Leiden, omdat Slabbaert daar gewoond en gewerkt heeft

Batiktentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage.

De tentoonstelling, aan de Javaansche Batikkunst gewijd, welke *„Boeatan"* gedurende de maand Mei in de Gothische zaal te 's-Gravenhage houdt, belooft zeer belangrijk te worden. Er zijn reeds bizonder fraaie inzendingen, o.a. van *Pangeran Ario Soerjodiningrat*, broeder van den Sultan van Djocdja, die thans hier vertoeft, van mevrouw *Dentz van Schaik-Marloff* en de heeren *Enserinck* en *Moojen* uit Amsterdam, terwijl het Rotterdamsche *Museum van Land- en Volkenkunde* enkele zeldzame batik-exemplaren ter vervollediging heeft toegezegd.

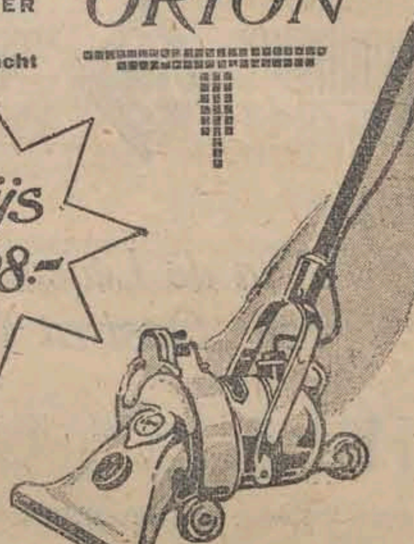
Door vrienden der Indische Kunstnijverheid is een som bijeengebracht voor een smaakvolle aankleeding der zaal.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Permanente Internationale Handelstentoonstelling.

Te *New Orleans*, in den Amer. staat Louisiana, zal een permanente internationale handelstentoonstelling gehouden worden, waar *producenten uit alle deelen van de wereld* gelegenheid zullen hebben hun waren uit te stallen, tegelijk met die van Amerikaansche fabrikanten, landbouwers en mijneigenaren. Het *Soer. Hbl.* (12 Maart) deelt aangaande doel en opzet, bij monde van den leider van de afd. Buitenland van deze tentoonstelling, den heer *Ric. de Villafranca*, e.e.a. mede. Producenten van ruwe producten of van voortbrengselen van tropischen landbouw en van alles, waaraan Amerika en landen, die in gelijke omstandigheden verkeeren, behoefte hebben, zullen den ruimsten steun genieten en alles zal worden gedaan om hen in direct contact met de koopers te brengen. De Regeering van de Ver. Staten is ten volle overtuigd van het groote belang van deze tentoonstelling en heeft er volledigen steun aan toegezegd. Een schitterend gebouw van beton, zes verdiepingen hoog, is opgericht op kosten van de Regeering van de Ver. Staten. Deze kosten bedragen $ 5 millioen. Het lag in be bedoeling de tentoonstelling op 1 Febr. te openen. Een van de groote aantrekkelijkheden zal zijn de aanschouwelijke voorstelling van de natuurlijke schoonheden, hulpbron-

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

S DE UITGEEFSTER.

nen, weelde, voorspoed en cultuur van de landen, die hebben ingezonden. Dit geschiedt door middel van *films*, die in de zalen, die hier speciaal voor zijn ingericht, vertoond zullen worden. Het publiek kan daar op alle uren van den dag zich verpoozen door te genieten van de voordeelen van de methode van groote opvoedkundige waarde om de schoonheden van de wereld en haar bezit op het gebied van weelde, gemak en vooruitgang, aan de bezoekers te toonen. Deze nieuwe manier om de landen onder de oogen van de geheele wereld te plaatsen, vraagt slechts een kleine moeite van de zijde van de betrokken landen. Het bestuur vraagt hun alleen om de *films te zenden*, die zij vertoond wenschen te zien, wat den afzenders geen kosten zal brengen.

Wij vestigen nog de aandacht op de volgende artikelen van het *Soer. Hbl.:* „Ned.-Indië en het handelsverdrag tusschen Nederland en Canada” (12 Mrt. 2de bl.) en „Economische en sociale aangelegenheden” (8 en 11 Mrt.); van *De Locomotief:* „De olie van Voor-Azië” (10 Mrt.); van het *Bat. Nwsbl.:* „Econ. en sociale problemen” (13 en 15 Mrt.).

Oost en West.

In de reeks beschouwingen van vooraanstaande personen over het belangwekkende probleem *„Oost en West”*, voor Indië uitsluitend in „De Locomotief” te publiceeren, is thans *(De Loc.* 8 Mrt. en *De Sum. Post* 17 Mrt.) aan het woord de vroegere Britsche Kanselier van de Schatkist in het Labour Kabinet, *Philip Snowden*, „wiens inzichten zonder twijfel niet door ieder zullen worden gedeeld, doch van wiens beschouwing zeer zeker door velen met belangstelling kennis zal worden genomen.” Volgens schr. zal het niet tot een oorlog komen, wanneer men de inheemsche volken allengs een voortdurend grooter aandeel en invloed op de regeering van hun eigen landen geeft en wanneer zij intusschen door ontwikkeling en scholing op zelfbestuur worden voorbereid. De oorzaak van de controverse tusschen „blanken” en „kleurlingen” schuilt minder in rasvraagstukken dan in economische kwesties. Het helder besef van de economische exploitatie der Inlandsche volken en de belemmeringen, die door de blanken aan de vrije ontwikkeling van groote volken als de Japanners en Chineezen werden in den weg gelegd, hebben er toe geleid, dat de Aziaten zich hun nationaliteit zijn bewust geworden. Deze volken zien duidelijk in, dat hun afkomst en huidskleur hun het juk van een economische heerschappij heeft bezorgd en die gemeenschappelijke toestand brengt allen in dezelfde afweerpositie. Wanneer zij uit dezen toestand bevrijd zouden worden, wanneer zij het gevoel zouden hebben, dat kleur en afkomst niet langer als een kenmerk van minderwaardigheid beschouwd worden, dan zou hun nationaal besef hoogstwaarschijnlijk niet een tegenstelling vormen met de blanken. De verschillen der rassen, die zich met hun onderscheidene kenteekenen en hun geschiedenis in aanzienlijke mate uit de verschillende klimatologische omstandigheden op de wereld hebben ontwikkeld, hebben voor de wereld een groote waarde; het is niet gewenscht en vermoedelijk ook onmogelijk, ze uit te schakelen en alle volken volgens een uniform monster te vormen. Derhalve kan men naar alle waarschijnlijkheid ook geen oplossing van het probleem van Oost en West verwachten van een vermenging van bloed der verschillende volken. Dit ernstige probleem zal alleen opgelost worden, wanneer men overal zonder voorbehoud erkent, dat alle menschen bij hun geboorte aan elkaar gelijk zijn; evenals Lincoln zeide, dat geen man ooit goed genoeg is om over een ander zonder diens toestemming te heerschen, zoo heeft geen volk het recht, om een ander op den duur tot een ondergeschikte positie te veroordeelen.

Wij verwijzen in dit verband naar het *Soer. Hbl.:* „De Britsch-Indisch—Zuid-Afrikaansche kwestie” (8 Mrt. 2de bl.), „Het conflict in Mandzjoerije” en „Engeland in Japan en China” (1 Mrt.), „Opgewekt leven in China” (2 Mrt.), „In het Christen-Leger” (3 en 4 Mrt.), „Een denkbeeldige aanval van Japan op de Filippijnen” (6 Mrt.) en „China” (12 Mrt.); *De Locomotief:* „Palestina of De Krim?” (5 Mrt.), „Het Egyptisch zinnebeeld” (13 Mrt. blz. 27), „Kruis en Halve Maan”, „Mandaat-problemen” (blz. 28), „De vrouw in Japan” (blz. 29); de *Java-Bode:* „Het werk van het Intern. arbeidsbureau” (8 Mrt.) en „Een arbeidsconferentie in het verre Oosten” (9 Mrt.).

Atjeh (vervolg).

De *Deli Crt.* (15, 17 en 18 Mrt.), *De Sum. Post* (17 en 19 Mrt.), het *Soer. Hbl.* (11 Mrt. 3de bl.), het *Bat.*

Nwsbl. (10 en 12 Mrt.), de *Java-Bode* (10, 12 L. N.
13 Mrt. L. N.) en *De Loc.* (7 Mrt. blz. 7) vervolg
hunne berichten en beschouwingen over den *overval*
Sibadeh (Troemon) op 1 Mrt. De beide gebeurteniss
van *Bakongan* en *Sibadeh* zijn voor de *Deli Ct.* (18 Mr
een vaststaand bewijs, dat 't onverantwoordelijk is
passeerde zelfbestuurderstelgen te vergunnen in
omgeving te verblijven of daarheen later terug te k
ren. Laat men hen elders, desnoods met eene toelage
te leven, een verblijfplaats aanwijzen, zoo ver van h
eigen omgeving, dat zij daar geen complot meer k
nen smeden. Deze vergevensgezindheid pleit voor
Bestuur en onze Regeering, uitingen van Westersc
psyche en opvatting, maar die kan hier in het Oost
nu eenmaal niet zonder gevaar worden toegepast. Z
noodig zende men op ditzelfde oogenblik gepasseer
zelfbestuurders uit hun oude omgeving naar Koeta
dja of naar een ander landschap, om dergelijke con
quenties te voorkomen. Een andere conclusie he
gouverneur *Goedhart* reeds getrokken, en het ligt v
een groot deel in zijn macht om met steun
het Gouvernement die conclusie uit te voeren. Het
de kwestie van het contact tusschen bestuursambte
ren en hoofden en bevolking. Goede wegen, vermin
ring van het bureauwerk en openstelling van het l
voor cultures zijn daarin machtige middelen. Maar
verlieze ook niet uit het oog, dat een eerste eisch
dat contact is, dat de bestuursambtenaar zoolang
zijn standplaats doorbrengt, dat dit contact moge
wordt. De *D. C.* heeft daarop bij herhaling gewezen
nu blijkt het reeds dadelijk een belangrijke factor
moeten worden in het verdere bestuursbeleid in Atj
Ten slotte — zoo besluit de *D. C.* — zal het ieder
duidelijk zijn, dat noch het gebeurde in Bakong
noch dat in Sibadeh, als op zich zelf staande fe
van persoonlijke geraaktheid, niets behoeven te
gen omtrent den algemeenen toestand in Atjeh. A
het daarnaast even duidelijk, dat meerdere herha
gen van die feiten al zeer ongunstig zouden worden
wel degelijk op den algemeenen politieken toestand
vloed kunnen hebben. Oude herinneringen worden
door wakker geroepen en nieuwe slachtoffers wor
er gemaakt, wat ook al slecht is voor een vreedz
toekomst. Daarom dringen we met te meer klem
op het afzonderen van dergelijke pretendenten uit
eigen omgeving.

Bom-aanslag. Het groote kwaad. Tegengif.

Volgens *De Loc.* (7 Mrt. blz. 7) schijnt de b
aanslag te Djokja op 6 Maart j.l. door de politie te
geprovoceerd. Het *Bat. Nwsbl.* (10 Mrt.) is over d
onthulling weinig te spreken. De *N. Soer. Crt.* no
het onschadelijk vuurwerkspel. Het *Soer. Hbl.* (8
3de bl. „Bomaanslag” en „Een snood plan verijdel
schrijft dat men in de kringen van tot oordeelen
voegden zeer goed weet voor welke mogelijkheden
in de allernaaste toekomst kàn komen te staan. Re
ring en Justitie beschikken over alle gegevens omt
den aard van het communisme en de beteekenis
leiders. Het *S. H.* kan er zich niet mede vereenigen
de Gouverneur-generaal bij de bestrijding van het c
munisme zich bepaalt tot krachtige repressie, waa
wet is overtreden.

A. E. erkent in het *Soer. Hbl.* van 10 Mrt. (3de
„Het groote kwaad”) dat er in den laatsten tijd kr
tiger tegen het kwaad der Inl. communistische
wordt opgetreden; toch blijft het meermalen nog
bijsterend, wat in die krantjes blijkbaar ongest
tegen Europ. en Inl. ambtenaren, tegen zelfbestuur
en hun onderhoofden geschreven en gelasterd kan
den. Men onderschatte den uiterst schadelijken
vloed hiervan niet!

Ook het *„Alg. Hbl.” (De Sum. Post*, 19 Mrt. 2de
acht het ontwijfelbaar, dat de Inlandsche pers op
een rol ten kwade in de Inlandsche maatschappij
vult. Het vertrouwen in de Regeering wordt on
mijnd en de noodzakelijke samenwerking komt in
toekomst in zeer ernstig gevaar. Een dagblad in In
in Inlandsche taal, zal hier voor de eerste jaren
taak kunnen vervullen. Het zal een dam kunnen
werpen tegen de invloeden van communisten en
dere onwelwillende elementen. Het zal zich een
kunnen banen en nuttig werk kunnen verrichten
verheldering van het begrip zijner lezers. Doch
moeten er in de leiding en in het beheer voorwaa
zijn verwezenlijkt, waaraan geen der thans besta
Inlandsche dagbladen voldoet. Indien er hier een
leisch dagblad werd opgericht, met behoorlijk kap
met goede telegrammendiensten, met een goed-op
den en bekwamen redactiestaf, waarvan de leden
ander ideaal kennen dan voor te lichten, onbe

...rdeeld, doch zonder dien wrangen zin voor oor...gsrumoer, die den huidigen Inlandschen journalist ...nmerkt, dan zou dit dagblad groote kansen hebben. ...zulk een dagblad zouden van tijd tot tijd platen kun...n verschijnen, daaraan zouden nuttige bijvoegsels ...nnen worden toegevoegd en andere attracties. Ver...r zou het noodig zijn, dat de lezers gelegenheid kre...n hun meening te zeggen en informaties in te win...n. Bedoeld dagblad zou dan dadelijk zoo hoog boven ...e huidige pers uitsteken, dat concurrentie daartegen ...mogelijk zoude zijn. Dit zou aan het dagbladbedrijf ...n prikkel geven om zich op te richten en het zou een ...odsteek toebrengen aan tal van blaadjes, die thans ...n omgeving vergiftigen.

...n *De Sumatra Post* (20 Mrt. 2de bl.) wordt uiteenge...t hoe door „*Volkslectuur*" rusteloos voortgearbeid ...ordt aan de voorziening van eenvoudig, doch dege...k geestesvoedsel ten behoeve der Inlandsche bevol...ng in Indië.

Onderwijszaken.

...B. betoogt in het *Bat. Nwsbl.* (11 Mrt.) de wensche...lijkheid van de *oprichting van meisjes-Mulo's*, speciaal ...oor Inlandsche leerlingen. De zich ontwikkelende jon...geling wenscht zich een echtgenoote, welke in ont...wikkeling niet te ver van hem af zal staan en dus ...ordt een Mulo-opleiding gewenscht. De lagere school ...eeft niet genoeg en de bestaande Mulo kan niet in de ...hoefte voorzien. Het gevolg is dat men, trots aller...i theoretische beschouwingen over de vroege huwe...ken, de meeste meisjes op 14, 15 of 16-jarigen leeftijd ...t huwen en dat de bruidegoms over het algemeen ...t de half-intellectueelen behooren. Op den duur zal ...e Regeering zich wel verplicht zien tot de oprichting ...n dergelijke scholen over te gaan; tenzij *kerkelijke ...stellingen* Haar dit werk uit handen nemen en derge...lijke scholen op confessioneelen grondslag oprichten. ...is overtuigd dat ze slagen zullen. De Mulo neemt ...n zeer hooge plaats in in de waardeering van de ...landsche maatschappij; het aantal Inlandsche candi...daten voor de technische scholen neemt voortdurend ...De Mulo zal spoedig eischen gaan stellen aan de ...personeelvoorziening, wat weinig goeds voor de Euro...peesche scholen voorspelt.

...en medewerker van de *Java-Bode* (11 Mrt.) be...schouwt de kritiek van dr. Nieuwenhuis en anderen ...de *Holl.-Inl. school* als onbillijk. Deze school toch ...het geweest, die aan handel en nijverheid, aan Gou...vernement en particulier geschikte lagere krachten ...eeft geschonken, zoowel voor technische als voor ad...ministratieve diensten. De beste lagere ambtenaren, B. ...ambtenaren, landbouwambtenaren, bureau-klerken ...n zelfs commiezen, zijn afkomstig van deze school, en ...thans op Java is de leerling van de H. I.-School een ...ekend werker gebleken onder het toezicht, dat in ...rangen overal bestaat en overal noodig is. Het be...aar dat de eigen taal wordt vergeten, is sterk over...even. Schr.'s ervaring is, dat de Javaansche abitu...riënten van de H. I.-School best hun eigen taal kunnen ...en en schrijven, dat ze in het Javaansch van thans ...d thuis zijn. Den eisch te stellen dat iemand ook ...is is in oude literatuur, zooals velen plegen te doen, ...onbillijk.

Volgens het *Bat. Nwsbl.* (10 Mrt. „Ons Middelbaar ...derwijs") wordt thans op het Dep. v. Ond. gear...d aan plannen, die ten doel hebben binnen korten ...een vrij belangrijke *uitbreiding te geven aan het ...tal middelbare scholen,* waarbij dan in de eerste ...ats de gedachten gaan in de richting van de A. M. S. ...n het *Soer Hbl.* (3, 5, 12 en 24 Febr. en 10 Mrt.) ...volgt „Klapper" zijne artikelen: „Uit de School". ...een onderwijskundig oogpunt is de A. M. S. be...rdeeld geweest boven de H.B.S.; hare drie afdeelin...berusten op 'n gezonde differentiatie naar den aan...die de H.B.S. in Indië tot vóór 'n paar jaren miste. H. B. S. is nu bezig haar litterair-economische af...ling te krijgen; wat nu nog proef is zal dra de regel Daarvoor is de splitsing te zeer in overeenstem...g met behoefte en aanleg der leerlingen. Door deze ...ferentiatie wordt de H. B. S. de gelijkbedeelde van ...ar zusterinrichting. Hiermede zijn beide middelbare ...scholen gelijkelijk toegerust om, ieder naar eigen me...thode en langs eigen weg, te streven naar één doel: opleiding en vorming van jonge mannen en vrou...en, die in de Universiteit te samen komen om een...hilde bekroning van geestelijke ontwikkeling te er...langen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De mannelijke en vrouwelijke doekoens in Ned.-Indië als volksbedriegers.

II (Slot).

Een andere mannelijke Doekoen liet het bericht verspreiden dat hij in het bezit was van middelen, die kinderlooze vrouwen eene nakomelingschap konden bezorgen.

En, aangezien vele Inlandsche vrouwen gaarne kinderen hebben, liep het in het huis van den Doekoen nog al druk.

Deze verlangde van de vrouwen dat zij zich tot de navolgende voorwaarden zouden verbinden:

1e. dat de mannen zouden medekomen;

2e. dat beiden de voorschriften stipt zouden opvolgen;

3e. dat het middel niet aan anderen mocht worden gegeven;

4. dat de man niet aan zijne vrouw mocht vragen wat het ontvangen middel was.

De vrouwen, die deze overeenkomst aanvaardden, werden daarna in het vertrek van den Doekoen toegelaten en hielden het middel strikt geheim.

Eén vrouw echter spartelde tegen en verklapte het geheim dat hierin bestond dat de man al te galant wilde zijn.

Men begreep toen dat men te doen had met een misleider, die de woede der echtgenooten ziende, zich spoedig uit de voeten maakte. Door de bekendstelling dezer verschillende feiten, wordt, naar de meening van den correspondent, op voldoende wijze aangetoond welk een gevaar deze Doekoenzwendel voor het welzijn van de Inlandsche bevolking oplevert.

Het gaat niet alleen om de geldelijke bedriegerijen, die somtijds nog te herstellen zijn, doch nog meer om het kwetsen van het zedelijkheidsgevoel der massa.

Er zijn wel Doekoens in de desa's aanwezig, wien men vertrouwen kan schenken; ook zijn er ongevaarlijke masseuses, die men roepen kan, doch deze personen moet men natuurlijk gescheiden houden van het groot aantal bedriegers.

Vele inlandsche vrouwen zijn tijdens de zwangerschap volmaakt gezond, doch na de bevalling treden bij talloozen lichaamsstoornissen op, die het gevolg zijn van zorgeloosheid, onzindelijkheid en onoordeelkundige behandeling van de Doekoens.

Niettemin ziet men toch dat de bevolking blijft voortgaan met den bijstand van de Doekoens in te roepen.

De correspondent schrijft dit feit toe aan de navolgende omstandigheden:

1e. aan het nog steeds sterk heerschende bijgeloof;

2e. aan de zorgvolle omstandigheden, waarin de meeste inlandsche gezinnen verkeeren;

3e. aan den grooten afstand van de particuliere geneesheeren.

Met betrekking tot de artsen, merkt de correspondent op, dat een deel hunner het te druk hebben met den dienst en dat zij dikwijls te hooghartig optreden tegenover de bevolking.

Deze laatste ziet tegen mogelijke verwikkelingen met den arts op en geeft, zooals iedereen weet, de voorkeur aan het opnemen van geld bij particulier of afdeelingsbank.

In elk geval staat de arts ver van de bevolking af.

Bij eene behandeling, die getuigde van menschenmin, zou de bevolking zonder twijfel niet achterwege blijven en anders optreden tegenover de artsen en hen dankbaar zijn dat zij werd verlost van de praktijken der Doekoens, die zich wel opgeven deskundig te zijn, doch die voor een groot deel feitelijk niet meer zijn dan bedriegers.

De correspondent heeft het vertrouwen dat zijn opstel de aandacht zal trekken van de Indische Regeering en dat deze verandering ten goede zal weten te brengen in zekere eigenschappen van de particuliere geneesheeren.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het houden van feesten, ten huize van de Landshoofden op de Sanggi-eilanden (Menado), aan wien, bij gelegenheid van de herdenking van den geboortedag van H.M. de Koningin onderscheidingen worden toegekend.

In het te Menado verschijnende nieuwsblad „Keng Hwa Poo" van 17 October 1925, behandelt de persoon,

die zich „Kawanoea" teekent, het bovenstaande onderwerp, daarbij op den voorgrond stellende, dat hij niet de minste critiek wil uitoefenen op beschikkingen van regeeringspersonen, die landshoofden, wegens het ten toon spreiden van buitengewone verdiensten bij de uitoefening van hunne ambtelijke functies met openbare eereteekenen wenschen te beloonen.

Hij wil alleen wijzen op eene onaangename zijde, welke aan deze aangelegenheid vast zit en die zich op de Sanggi-eilanden jaarlijks herhaalt

Het is n.l. eene welbekende gewoonte, bij hoogere, zoowel als bij de lagere landshoofden in die streken, dat, wanneer hun eene onderscheiding van regeeringswege is toegekend, zij die voor hen belangrijke gebeurtenis wenschen te doen vergezeld gaan van een feestmaaltijd, waaraan dikwijls vrij aanzienlijke geldelijke uitgaven zijn verbonden.

En, aangezien deze gelden door de bevolking worden opgebracht, gebruikte de schrijver reeds boven het adjectief: „onaangenaam."

Tegen het vieren van een feest bestaat natuurlijk geen bezwaar, doch de kosten daarvan moeten, zijns inziens, door den begunstigde worden betaald en niet door de bevolking.

De inzameling der gelden, ten behoeve van de feestviering, heeft plaats in den vorm van de collecte, zoowel ten huize van de hoofden als van den kleinen man en levert gewoonlijk goede resultaten op, omdat zij wordt beschouwd als te geschieden op naam van en door het Gezag.

Het opbrengen dier gelden, drukt, naar schrijvers meening, nog zwaarder op de bevolking dan de betaling van de gewone belastinggelden, daarbij als voorbeeld aanhalende het landschap van het hoofd van Kendahe-Tahoena, waar thans, behalve ten behoeve van zijn eigen feest, in verband met de door hem ontvangen onderscheiding, ook nog wordt gecollecteerd:

a. voor de feesten tijdens de avondmarkt te Tahoena;

b. voor de D. A. P. school;

c. voor het hoofd J. Abast, kapitan laoet van Soa Taolara, eveneens wegens eene ontvangen onderscheiding.

Gewoonlijk wordt het bedrag, dat moet worden betaald, te voren vastgesteld en is het voor den betrokkene maar het beste daaraan niet te tornen.

Dengenen, die zouden willen morren, wordt door het woord „gevangenis" al spoedig het zwijgen opgelegd.

Bovendien is het landshoofd voorzitter van den raad en de Djogoegoe lid van dat college, terwijl de kleine man denkt aan het spreekwoord, dat een stok al heel spoedig gevonden is om een hond te slaan.

Dientengevolge betaalt de bevolking en is het eindresultaat der collecte gewoonlijk zeer gunstig.

Met betrekking tot de onderscheiding, welke aan den heer J. Abast werd verleend, merkt de schrijver op, dat die bestaat uit de bronzen ster, welke wegens langdurigen diensttijd werd toegekend.

Die toekenning door de Indische Regeering is met groote vreugde begroet, doch sluit, zijns inziens, nog niet het bevel in, om, door middel van eene collecte, de bevolking van Sanggi in staat te stellen op haar eigen kosten bij die gelegenheid feest te vieren.

De heer J. Abast was blijkbaar ook van die meening, althans toen hij het officieel bericht zijner onderscheiding ontving, verklaarde hij dat hij in stilte die voor hem gelukkige gebeurtenis wilde gedenken.

Hij bedoelde daarmede, dat hij, in verband met zijne minder gunstige geldelijke omstandigheden, niet van voornemen was een feestmaal te geven.

Niettemin kwam die feestviering toch tot stand, doch voor rekening van de bevolking, die, door middel van de collecte, de gelden had bijeengebracht.

De heer J. Abast zat dientengevolge toch mede aan tafel, hetgeen wel eenigszins vreemd aandoet, in aanmerking genomen zijn plicht om voortdurend voor de volksbelangen te waken.

De schrijver vindt daarin aanleiding zijn vertrouwen uit te spreken, dat het Europeesch Bestuur voor het onderwerp in kwestie zijne oogen zal willen openhouden en zal willen medewerken aan het opruimen van eene gewoonte op de Sanggi-eilanden, die voor de bevolking aldaar onaangenaam is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Lebak en de Max Havelaar. Het boek van het schandelijke en fijngesponnen zamenraapsel van leugens en valsche aantijgingen, van laster en van de meest geraffineerde laaghartigheid, door Jhr. W. H. W. de Kock,

oud O.-I. Hoofdambtenaar. Met een Voorrede van Pr Dr. J. H. Valckenier Kips, Hoogleeraar aan de Tech sche Hoogeschool te Delft. (Den Haag, W. P. v Stockum en Zoon.

Habinsaran. Het land van den zonnestraal. M leven onder de Bataks, door H. J. Köhler. Met plat en kaart. (Zutphen, W. J. Thieme & Cie.).

Verordeningen Inlandsch privaatrecht. Verordeni gen en losse voorschriften betreffende het materi privaatrecht der Indonesiërs in Nederlandsch-Ind Verzameld onder toezicht van Prof. Mr. C. van Volle hoven. Tweede druk. (Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willin

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesc pers 1926, No. 11 (Bureau voor de Volkslectuur te W tevreden. Afdeeling Pers).

Het rapport over den belastingdruk op de Inlandsc bevolking, door G. Gonggrijp. (Econ.-Statistische richten, 14 April '26).

Het rapport Meyer Ranneft-Huender nopens den lastingdruk op de inheemsche bevolking van Java Madoera, door Ir. E. P. Wellenstein. — De inkomst belasting der inlanders en met hen gelijkgestelden Ned. Oost-Indië, door R. J. W. Reys; besproken d Prof. Mr. J. C. Kielstra. (De Economist, 15 April '26).

Suriname, door Fred. Oudschans Dentz (De Ind. V lofganger, 16 April '26).

Zijn de Lematang bruinkolen en overgangskolen reeds van economische beteekenis? door Ir. A. Braake en Ir. M. H. Caron. (De Mijningenieur, M 1926).

Aanteekeningen over den economischen toestand het gewest Oostkust van Sumatra gedurende het 1925. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging Medan 1926, No. 4, 28 Febr. '26).

Decentralisatie-merkwaardigheden, door J. J. G. Rückert. (Locale Belangen, jaarg. 13, afl. 17, 1 M 1926).

Vijftiende Decentralisatie-congres. Bijeenkomsten 30 en 31 Mei 1925 te Soerabaia. (Locale Belangen, dedeeling No. 58).

De luie? Inlander. (Democratie en Vrije Arbeid. April '26).

Orgaan van de Ned. Ind. Officiers-Vereeniging.

Febr. '26. Het aan H. M. de Koningin aangebo huldeblijk (met 2 platen). — Het voorschrift men 1925. — Wenken betreffende belastingzaken voor lofgangers uit Ned.-Indië (vervolg). — De Volkenb en de ontwapening. — Het nieuwe beoordeelingss (met bijlage). — Het veilig-stellen van Ned.-Indië, G. Nypels (ontleend aan de Ind. Gids). — Leger vloot. (Overzicht van de voornaamste uitingen in Ind. dagbladen ten aanzien van de kwestie leger vloot).

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. '26, No. 3. Het vijf en zeventigjarig bestaan den Artillerie Constructie Winkel, door J. D. A. de mery. — Wenken voor het practisch beoefenen veldversterking, door Pionier (vervolg). — Een voor tot vereenvoudiging der methodes van plaatsbep in den terrein meetdienst, door P. G. H. van der H — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën (verv Het varen op de Borneo-rivieren, door A. M. Siere — Overzicht van tijdschriften.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 66, afl. 1: Over het voo men van loodvergiftingen te Weltevreden, door C. de Langen. — Een geval van Meningitis Cerebrospin epidemica genezen door Terpentijn abces, door A. Hulshoff. — De miltscheuring, hare pathologie en rensische beteekenis, door Dr. H. Müller. — Tetanie kinderen, door Dr. J. G. F. de Geus. — Het eerste ternationale malaria congres te Rome, door Prof. W. Schüffner. — Onderzoekingen met de duodenaal de bij lijders aan tropische spruw, door Dr. P. B. Steenis. — Complicaties bij salvarsanbehandeling, W. M. van der Veur.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XV, afl. 3 (Maart '26). Aseroë rubra, Junghuhnii, de zee-anemoon-zwam, door S. J. Ge Donner en J. M. Geerts (met ill.). — Een wonder-pi door v. d. M. M. (met ill.). — Een nieuwe method dieren op te zetten en te bewaren, door L. H. Bittne Een ontmoeting met adjaks (wilde honden) door

A. Met Naschrift, door Dr. K. W. Dammermann. — Krokidillennesten en hun omgeving, door H. L. D. — Korte mededeelingen. (Vliegende eekhoorn, door E. B. Kiel. — Enz.).

Indië. Geïll. Tijdschrift.

Jaarg. X, afl. 2 (14 April). Een en ander uit Java's verre verleden II. De Javaansche geschiedbronnen (met ill.), door L. — De luchtlijn Londen—Singapore in 10 dagen in 1928 geopend. Twee officieele Britsche uitingen in verband daarmede (met ill.), door E. L. K. Schmülling. — Een belangrijk Fransch werk over Indië (bespreking van G. Angoulvant: Les Indes Néerlandaises).

De Periskoop. Alg. Weekblad voor Suriname.

No. 72 (van 13 Maart) bevat o.a. Cinnabar (mineraal, verbinding van kwik met zwavel), door A. Ph. S. — Odo's (spreekwoorden), (vervolg, met slot in No. 73). — Iets over onzen Caraibischen Pujai, door A. P. Penard (vervolg, zie ook No. 73).

Id. No. 73 (20 Maart). Koloniale geschiedenis, door Fr. Oudschans Dentz. Huldiging van een Schotsch geneesheer in Suriname in 1816.

Anthropos.

Afl. 1—2 van dl. XXI (Jan.—April '26) brengt het slot van Pr. J. Schmidt's studie: Die Ethnographie der Nor-Papua (Murik—Kaup—Karau) bei Dallmannhafen, Neu-Guinea. — Rev. Fr. J. Staal publiceert een aantal Dusun drinking- and love-songs. (Dajaksche tekst met Engelsche vertaling en korte verklaring van de beteekenis der zangen).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Het Febr.-Nr. bevat de volgende oorspronkelijke verhandelingen: Analyse der bosschen in de onderafdeeling Pleihari van de afd. Bandjermasin der Zuider- en Oosterafd. van Borneo (Met kaart). — Ipomoea spec., kangkoengan en hare waarden voor aanleg van brandsingels rondom Djaticulturen, door T. Altona. — De verjongingskap in het boschcomplex Goendih, door H. Oerling. — Eenige mededeelingen omtrent de in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo voorkomende katiausoorten, door C. N. J. Delmaar. Korte berichten: Export van djatihout vanuit Ned.-Indië, Britsch-Indië en Siam, door A. J. Warta. — De derde decimaal in de houtboekhouding, door W. Zwart. — Een eigenaardige vergroeiing van twee djatistammen, door Ch. Cosier (met ill.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 36 (6 Maart '26). De cultuur van jute-achtige gewassen, speciaal Hibiscus cannabinus, door P. van Besouw. — De Firestoneplannen. De vezel op de onderneming „Tjipoenegara". Goede toekomst voor vezel en rubber. — Cultuur van ruwe jute in Britsch-Indië. — De Britsch-Indische jute-industrie. — De gouvernements kina-onderneming in Ned.-Indië, door Dr. A. Groothoff. — Kapokcultuur. — Rubbervoorlichtingsdienst. — Over kapokvervalsching met katoen.

De Indische Mercuur.

No. 15 (14 April). De dienst van het Boschwezen in Ned.-Indië gedurende de jaren 1923 en 1924, door Prof. Dr. A. te Wechel. — —De cursus voor rietplanters te Pasoeroean. — Landbouwatlas voor Java en Madoera. — Koffie-statistiek voor Ned.-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft eene opgave van literatuur over rubber.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned. Indië.

Uit den inhoud der Maart-afl. Een eenvoudig en praktisch sheet-rookhuis, door Dr. R. Riebl. — Over het optreden van kringrot (bij rubberboomen), door Ir. F. C. van Heurn en Dr. A. Steinmann. — Boekbespreking (De bevolkingsrubber in Ned.-Indië. II. Zuider- en Ooster-afd. van Borneo).

De Indische Culturen.

Jaarg. 11, No. 5 (1 Maart '26). Bij het portret van Prof. Dr. W. H. Arisz, door Dr. A. J. Ultée. — Een zeldzame bloem (Soend.: Kembang dewa). — Nederland en Indië ten opzichte van den eigen plantenschat, door J. van Laren (slot). — De bereiding van ammoniak uit de luchtstikstof door microben, door R. Karsakoff. — De tegenwoordige en toekomstige positie van de salpeterindustrie in Chili, door P. Krassa.

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging voor Landbouwconsulanten.

No. 3 van den eersten jaarg. van dit twee-maandel. tijdschr. bevat o.m. De rijstinvoer in Ned.-Indië, door Dr. A. A. L. Rutgers (Voordracht). — Overzicht van de productiviteit der sawahs voor padi in de residentie Semarang. (Naar de gegevens der landrente-proefsnitregisters), door G. J. Vink en A. M. P. A. Scheltema. — Drie ontdekkingen op het gebied van het eenvoudig landbouwonderwijs, door A. J. Koens.

Missie- en Zending-periodieken.

De Katholieke Missiën. April '26. De hanengevechten bij de Dajaks (met ill.), door P. Jucundus. — Het Missiewerk der Zusters te Larantoeka, door Zr. Maria Eliana.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. April '26. Bij Mgr. M. J. D. Claessen's gouden priesterfeest op 15 April 1926 (met portret en platen). — Vroegere Zendingsarbeid in West-Indië, door S. Kalff. — Indrukken en gedachten uit de Missie van de stad Padang. — Artikel 123 van het Regeeringsreglement.

De Banier. 4 Maart '26. De Zending en onze kinderen (vervolg, zie ook Nr. 11 Maart). — Conferentie van den Ned.-Indischen Zendingsbond te Djokjakarta (zie ook het Nr. van 11 Maart).

Zendingstijdschrift „De Opwekker". Febr. '26. Kantteekeningen op de pers, door Dr. H. Kraemer. — Uitzichten in de Zending, door B. M. Schuurman. — De „Anthingsche" Christen-Inlandsche gemeenten in Batavia's Ommelanden, door A. J. Blick (vervolg).

Nederlandsch Zendingsblad. April '26. Het zendings-ziekenhuis te Sibolangit (Deli). Het tienjarig bestaan herdacht, door J. van Muylwijk (met ill.). — De Zendingspost Tjiderès op West-Java, door A. K. de Groot (met ill.). — Vijf en twintig jaar in Zendingsdienst, 1901—23 April 1926 (J. Fortgens).

Suriname.

Over de door Dr. Fernandes, van het landbouwproefstation in Suriname, voorgenomen proef om koffie te planten buiten de alluviale kuststrook, schreven wij in ons vorig nummer: Wij meenden dat de proef aanbeveling verdient. Maar nu lezen wij in *„Suriname"* van 5 Maart, in een ingezonden stuk van den heer H. G. Brandon o.m. het volgende:

......„Dat koffie zal groeien en goed groeien, op die vruchtbare gronden in 't binnenland, daaraan twijfelt niemand. En mocht er iemand zijn, bij wien dienaangaande ongeloof bestaat, hij neme een kaartje naar Lelydorp en dan zal hij kunnen zien, dat de koffie zelfs groeit en gezond tiert op het barre humus-arme witte kwartszand van de Savanne en nog wel *zonder* schaduw en *zonder* grondbedekking! Desondanks stond de koffie daar, zooals ik eenige weken geleden kon opmerken, er oneindig veel beter bij, dan de koffieheesters, die van den weg af te zien zijn op de plantages Geyersvlijt, Voorburg en Suzanna's daal!"

Ja, dan is de proefneming zeker niet noodig. Maar nu komt nog de vraag bij ons op: „hoe staat het met de *dracht* der door den heer Brandon bedoelde boomen? Het zou interessant zijn te weten of die boomen in het witte kwartszand evenveel dragen als die in het kleiland. Het is bekend dat de Liberiakoffie in het kleiland van de kust buitengewoon veel vrucht levert. Van den anderen kant hebben wij van een planter vernomen, dat de robustakoffie in Suriname welig groeit maar weinig draagt.

* * *

„De West" van 12 Maart schrijft:

„Van de directie van het Panamakanaal werd onlangs een schrijven ontvangen, vermeldende het resultaat van een op 12 October 1925 door den entomoloog van het Landbouwdepartement der Vereenigde Staten ingesteld onderzoek naar den toestand van eenige blokken Surinaamsch hout, welke op 17 September 1923 werden gebruikt bij de havenwerken aldaar. Bedoelde houtsoorten waren: Foengoe, Anoura, Sponsoehoedoe, Ingi Barki, Basralocus (Angélique) en Manbarklak.

Met uitzondering van de Ingi Barki, waar één paalworm en van de Manbarklak, waar twee openingen met paalwormen werden aangetroffen, bleek het hout niet door paalwormen te zijn aangetast."

* * *

„De West" van 19 Maart meldt:

„Blijkens gisteren ontvangen berichten, heeft de ex-

peditie-Stahel de rivierreis, waarbij zooveel hinder werd ondervonden van den lagen waterstand, volbracht. Bij de verzending van het bericht, bevond dr. Stahel zich aan den ingang van het tracé naar de Lucie-rivier, dat is ongeveer ter plaatse waar het graf is van wijlen Eilerts de Haan. De ingenieur Yzerman, die in een licht vaartuig vooruit was gereisd, was reeds het tracé opgegaan en scheen een zijtak van de Lucie-rivier te hebben bereikt.

Men berekent dat het vervoer der bagage over land naar de Lucie-rivier ongeveer een maand in beslag zal nemen. Aan de Lucie-rivier worden nieuwe corjalen gemaakt en men zal deze rivier opvaren tot het diepst vooruitspringend punt in het Wilhelmina-gebergte. In dit gebergte zal vervolgens het hoofdkamp worden ingericht, waar de expeditie eenige maanden zal vertoeven.

De kapitein ter zee Kremer en dr. Fernandes vertrekken de volgende maand via de Corantijn, om zich bij de expeditie aan te sluiten."

* * *

De heer W. C. Neilson, president der Surinaamsche Bauxite Maatschappij, heeft zich laten interviewen door *De West*. Hij vertoefde eenige weken voor inspectie in de kolonie en zou weder naar Philadelphia vertrekken.

De heer Neilson verklaarde zeer tevreden te zijn over den stand der werkzaamheden op Moengo. De fabriek, die daar in aanbouw is, wordt de duurste ter wereld, maar zal dan ook de meest moderne inrichting van dien aard zijn, in staat, naar men hoopt, om de concurrentie aan te binden tegen elders bestaande bauxiet-inrichtingen. Met den bouw hoopt men gereed te komen tegen het eind des jaars, zoodat in de eerste maanden van 1927 zal begonnen worden met het wasschen en drogen der bauxiet. De capaciteit der fabriek is berekend op een productie van ongeveer 180 duizend ton bauxiet per jaar.

De verdere afbouw van Moengo wordt eveneens met kracht voortgezet. Bijzondere zorg wordt gewijd aan de woningtoestanden van stafpersoneel en arbeiders op Moengo, terwijl ook op hygiënisch gebied maatregelen worden genomen waardoor de vestiging aan de spits zal staan vergeleken bij andere vestigingen in de kolonie. Dat in den aanvang op een dergelijke groote onderneming een tekort bestaat aan woningen, is nu eenmaal niet te vermijden. De toestand verbetert echter met den dag, terwijl verder ten behoeve van het personeel een groot winkelgebouw in aanbouw is. Men hoopt deze winkelzaak te kunnen drijven zonder verlies, maar aan den anderen kant is geen oogenblik de bedoeling om daarmede winst te behalen.

De heer Neilson bevestigde ook, dat de maatschappij de voorkeur geeft aan gezinnen boven losse arbeiders. Het is haar voornemen het aantal gezinnen in de toekomst nog uit te breiden. Op dit oogenblik bevinden zich op Moengo reeds een duizend arbeiders.

Verder is het de wensch van de maatschappij om het stafpersoneel voor het grootste deel te doen bestaan uit Hollanders en Surinamers. Nu reeds werken bij den staf verschillende Hollandsche krachten, wier diensten op prijs worden gesteld. De heer de Munnick, directeur in Suriname, vertrekt midden April naar Nederland, om nieuwe leden voor den staf aan te werven en te zorgen voor den noodigen aanvoer van materialen. Hij keert in Augustus terug om zijn werkzaamheden in Suriname te hervatten. Gedurende zijn afwezigheid zal waarschijnlijk een ander lid van mr. Neilson's bauxietstaf zich tijdelijk te Paramaribo vestigen.

* * *

De Gouverneur van Suriname heeft een ontwerp ingediend, bevattende twee wijzigingen der arbeidsverordening, ten behoeve van de arbeiders in het balatabedrijf.

Geschillen over de kwaliteit der balata zullen voortaan, volgens dit ontwerp, beslist worden door arbitrage. De Gouverneur benoemt jaarlijks voor dit doel een commissie, bestaande uit een vertegenwoordiger van den huurder, een van de zijde der arbeiders en een onpartijdig voorzitter.

Wat betreft het vervoer der balata uit het binnenland, van welk vervoer totdusver de arbeider het risico draagt, ook al is hijzelf niet belast met dit vervoer — bepaalt het ontwerp, dat dit risico voortaan niet meer mag worden gelegd op den arbeider, indien het vervoer door of vanwege den huurder geschiedt.

* * *

De verordening is afgekondigd en onmiddellijk [in] werking getreden, waarbij de mogelijkheid geop[end] wordt om in zoogenaamde boschbedrijven te wer[ken] met vrije arbeiders.

Dit kan geschieden indien de betrokken ond[er]neming zich verbindt om te zorgen voor behoorl[ijke] geneeskundige behandeling en verpleging der arbeid[ers] en hun gezinnen, gedurende zes weken, en indien [op] de onderneming een geneesheer gevestigd is. On[der] kostelooze geneeskundige behandeling wordt ook [ver]staan de verstrekking van genees- en verbandmidde[len]. Onder gezin wordt verstaan de arbeider en de met [hem] gehuwde, of althans duurzaam samenwonende vro[uw] met hun kinderen.

Bij de behandeling in de Koloniale Staten werd [de] vrees uitgesproken, dat de Bauxite Maatschappij, [ten] gevolg van deze verordening, voortaan de voork[eur] zou geven aan losse arbeiders, zonder gezinnen. [Van] andere zijde werd er evenwel op gewezen, dat een [der]gelijk bedrijf een gevestigde bevolking eischt en [dat] het niet in het belang is der onderneming om arbeid[ers] te hebben zonder familie, die telkens verlof mo[eten] hebben, heen en weder trekken naar de stad, daard[oor] veel werktijd verliezen, enz.

Bij het interview, dat De West had met den pr[esi]dent der maatschappij, den heer Neilson, bevesti[gde] deze, dat de maatschappij over het geheel de voork[eur] geeft aan gezinnen boven losse arbeiders, zooals [die] wens ook blijkt uit de inrichting der woningen [op] haar placer.

* * *

„De Surinamer" van 11 Maart schrijft:

„Naar wij van welingelichte zijde vernemen is [dr.] Pothier, die hier een goed jaar geleden samen met [dr.] Cenner was in verband met studies over gele ko[orts] overleden.

Dr. Connor, zijn metgezel en deelgenoot zijner d[oor]gaande studies, vertoeft op het oogenblik in Mexico. Van daaruit schreef deze, het voornemen te heb[ben] dit jaar naar Suriname terug te keeren in verband [met] zijn onafgebroken voortgezette bestudeering der [mus]kieten en hun bestrijding.

Een bescheiden woord van hulde past hier voor[al] aan de nagedachtenis van den overleden dr. Poth[ier] die van de muskietenbestrijding zijn levenswerk m[aak]te en er ook grooten naam mede verwierf. De Ro[cke]feller Foundation tot wier staf hij behoorde, ver[loor] in hem een harer kundigste wetenschappelijke werk[ers."]

Curaçao.

Bezoldiging van landsdienaren.

Men heeft ons gevraagd, of onze opmerkingen in [het] blad van 8 dezer ook bedoelden instemming met [de] klacht in het Voorloopig Verslag der Tweede Ka[mer] over de wanverhouding tusschen sommige „uitg[ekome]men" en inheemsche landsdienaren. Ofschoon wij [mee]nen, dat in den loop der jaren ons gevoelen over [de] bezoldigingen der landsdienaren wel een en a[nder]maal naar voren gekomen is, willen wij nog wel [eens] hierop ingaan. Wij hebben in het aangehaalde st[uk] alleen betoogd, dat de wanverhouding wel degelijk [be]staat, of zij „bedenkelijk"is, lieten wij in het mid[den]. In zekeren zin kan van een wanverhouding alleen [ge]sproken worden, wanneer het gaat tusschen perso[nen] die dezelfde betrekking vervullen en de een hooger [be]zoldigd wordt dan den ander. Voor zoover wij [ons] herinneren, is dat alleen voorgekomen bij het on[der]wijzend personeel en eens bij de leden van het [hof] van justitie. Nu staat bij deze groepen van ambtena[ren] de zaak verschillend. De leden van het hof heb[ben] allen denzelfden wetenschappelijken graad noodig; [bij] het onderwijs bestaat er een groot verschil tussc[hen] Curaçaosche en Hollandsche diploma's, en dat men [dit] verschil in de bezoldiging laat uitkomen achten [wij] begrijpelijk en zelfs gewenscht. Er zijn geva[llen] waarin men gelijkbevoegden, en zelfs wel gelijkbev[oegden] de „uitgekomenen", met verschillende bezoldi[ging] naast elkaar geplaatst heeft, eenvoudig omdat [men] voor de vastgestelde bezoldiging op een bepaald tij[dstip] niemand krijgen kon. Dat is o.i. een „bedenkelijke [wan]verhouding." Immers blijkt dan, dat de vastges[telde] bezoldiging te laag is, en dat geldt dan ook voo[r de] eenmaal in dienst zijnde ambtenaren. Daarom ge[vo]len wij ook niets voor de persoonlijke toelagen, zo[als] dan nu weer een voor den directeur van den o[pen]baren gezondheidsdienst wordt voorgesteld.

Er zijn natuurlijk ook zekere verhoudingen in [het] ambtenarencorps. Daarover hebben wij reeds iet[s]

d. En die verhouding mag ook niet verbroken wer-. In dit opzicht is het voorbeeld van den garni-nscommandant en den procureur-generaal bij het nog zoo gek niet. De gevolgtrekking ligt dan ook r de hand, dat de bezoldiging van laatstgenoemden btenaar zou moeten verhoogd worden; o.i. zijn uwens de meeste bezoldigingen der wetenschappe-gevormde ambtenaren op Curaçao te laag.

an eenigszins teederen aard is de vraag, of onder-eid gemaakt moet worden tusschen uitgekomen en eemsche ambtenaren zonder meer. Hier liggen voet-els en klemmen. Gevoeligheden moeten vermeden den. Maar er is in den regel verschil, omdat de be-ften van geest en lichaam bij beide groepen uit-loopen, althans voor zoover de inheemsche krach-niet in Holland hun opleiding genoten hebben.

Is dat nu noodig?

Wanneer Nederland en de Nederlanders meer fier en op hun taal, zou veel er op Curaçao anders zien. Op taalgebied zijn wij in de laatste eeuw èn op bovenwindsche èn op de benedenwindsche eilan-hard achteruit gegaan.

Als pakpapier kregen wij in handen een gedrukt mulier met opschrift

Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij.
Conserver Cracking plant
General Operatingreport.

En dan veel kolommen met geen woord Hollandsch bij.

Engelsch is geen heerschende taal op Curaçao; van arbeidersklasse spreekt zoo goed als niemand het.

Heeft de C.P.I.M. misschien ook Engelsche en Ame-kaansche ingenieurs?

Wat doen Engelsche en Amerikaansche maatschap-en met Hollandsche ingenieurs?

Mordeky C. Henriquez †.

Woensdagavond (10 Mrt. 1926) overleed alhier op hogen leeftijd de heer Mordeky C. Henriquez, die tij-ns zijn leven tal van eervolle betrekkingen vervulde. gen tijd was de overledene lid van de School-commissie, maakte tot het einde van 1905 deel uit van n Kolonialen Raad en is van 1912 tot 1919 lid van Raad van Bestuur gewoest.

(A. d. C.)

Werkvolk voor de Isla.

Dinsdagmiddag (9 Mrt. 1926) kwamen met een be-kelijk kleine bark ± 130 jongens en jonge mannnen van Coro aan, om hier als peonnen of losse werk-en op de „Isla" arbeid te vinden. Spoedig na aan-st werden zij met een lichter en een sleepboot naar terreinen van de *C. P. I. M.* in het Schottegat over-racht.

Naar wij hoorden, worden er nog meer Corianen r de Isla verwacht.

De Maandelijksche Schepenlijst.

Niettegenstaande Februari nog 2 of 3 dagen minder dan andere maanden, was het aantal stoombooten r 2 booten minder dan in December l.l. en maar 12 der dan in Januari, toen het record gehaald werd. at de bruto inhoudsmaat in Februari nog bijna 000 M3. hooger was dan in Januari en nog ruim 00 M3. hooger dan in December, zal wel mede een lg zijn van de groote toeristenbooten, die in Febr. e haven een bezoek hebben gebracht.

Ook de *zeilvaart* handhaafde zich tamelijk wel op hooge peil, waarmee in Januari het nieuwe jaar ingezet.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De schutterij en het bal.

Aug. 1817 ontving de gouverneur-generaal den nden brief:

Excellentie

De Majoor en officieren van het Bataillon Schutterij, innerlijk leedwezen heden middag op de levé, er Excellenties ongenoegen ontwaard hebbende over bedanken voor de uitnoodiging ter bijwoning van Bal ter eere van Zijne Majesteits geboortedag, ne-n de vrijheid Uwer Excellentie eerbiediglijk voor-ellen dat zij en Corps geene uitnodiging voor het ontvangen hebben, hetgeen hun leedwezen over Uwer Excellenties ongenoegen vergroot, door dien zij laatstleden jaar en Corps op het toen gegeven bal genodigd zijn geworden, en zich vleijen door hunnen betoonden ijver, welke op herhaalde malen Uwer Excellenties mondelinge approbatie weggedragen heeft, dit jaar dezelfde eer te meriteren.

Het diné door hun vastgesteld strekt tot niets anders dan ter fiering van dezen zoo heugelijken dag en ter ophouding van uwer Excellenties instelling.

Op Uwer Excellenties rechtvaardige doorzigt vertrouwende, hopen zij, zich van alle blaam gezuiverd te hebben, en hebben de eer te zijn Excellentie, Uwer Excellenties zeer gehoorzame dienaren

G. Striddels, majoor; A. W. Hellmund, capt.; Const. Schotborgh, kapt.; Latté, kapt.; Iosias Dovale, kapt.; I. N. C. Jutting, kapt.; H. K. Schotborgh Gz., kapt.; David Abinun de Lima, 2 lt.; Is. Arevon. 2de luit.; J. G. Ringeling, adjt.; I. Steeling, 2 lt.; David Dovale, 2e lt.; Js. Franken, 2e lt.; D. Boonen, 1ste Luit.; F. Ziegler, 1e Luit.; Abm. Steeling, 1e Luit.; J. B. Schotborgh, 2e Luit.

Uit den Verren Vreemde.

Naar den vrede in Marokko?

1 April, bedenkelijke datum, bracht het bericht, dat Kaïd Haddoe, een der vertrouwensmannen van Abd el Krim, zich naar Rabat zou begeven om met den Franschen resident-generaal in Marokko, den heer Steeg, vredesonderhandelingen aan te knoopen.

Geruchten over een neiging tot onderhandelen waren reeds geruimen tijd vernomen, men had dit bericht dus op te vatten als een stap van meer daadwerkelijke beteekenis. Weldra hoorde men van besprekingen in Parijs en in Madrid, van overleg tusschen de Fr. en Sp. regeeringen. Toch werd er in Marokko nog voortgestreden.

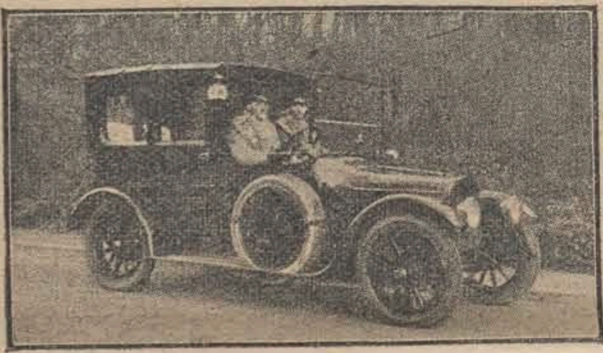
De berichten kregen al vaster vorm. Namen werden genoemd van vertegenwoordigers, die te Oedsdja zouden bijeenkomen. Van Fr. zijde zouden generaal Simon, bevelhebber der Fr. troepen in Marokko, en de heer Ponsot, van Sp. zijde zou de heer Lopez Olivan, voor Abd el Krim zouden zijn broeder Mohammed Azerkan, tevens zijn adviseur in buitenlandsche aangelegenheden, Cheddi en voornoemden Kaïd Haddoe als woordvoerders optreden. In hen worden ook vertegenwoordigers gezien van de Beni Oeriagels en de Boekaja.

Zondag 18 April werd aangegeven als dag voor het begin der onderhandelingen.

Allereerst zou men het over een wapenstilstand trachten eens te worden. Verder zou men van Fr. en Sp. zijde met eischen komen. Ontruiming van bezette punten, om deze door Fr. of Sp. troepen te laten innemen .Een neutrale zône. Aan de betrokken stammen wil men ruime autonomie toekennen, doch onder souvereiniteit van den Sultan van Marokko, aan wien zoodoende alle buitenlandsche aangelegenheden komen. Ontwapening der stammen; slechts een beperkte militie-politie, onder controle. Onvoorwaardelijke uitwisseli..g der krijgsgevangenen. Dan las men verder nog: verwijdering van Abd el Krim, die elders onderhoud zou mogen genieten; de bedoeling was blijkbaar tot onderhandeling met de stamhoofden te komen en Abd el Krim uit te schakelen. Reeds vóórdat de vertegenwoordigers allen te Oedsdja waren aangekomen, kreeg men voor dit punt een gewijzigde en getemperde lezing, volgens welke Abd el Krim niet bepaald buitenslands zou behoeven te gaan, als hij maar waarborgen geeft verder niet opstandig te zullen zijn.

Wat men eigenlijk wenscht is niet duidelijk. De gestelde eischen doen denken aan een vroeger reeds opgesteld plan van minister Painlevé, dat blijkbaar uitgaat van de opvatting dat Abd el Krim al heel blijde moet zijn er zoo genadig af te komen.

De radicale en socialistische pers is zeer ingenomen met den nu gedanen stap. Haar dit genoegen te verschaffen, zal wel een van de voornaamste redenen er toe zijn. Misschien dat de heer Steeg ook van praten wel iets verwacht. Een aanzienlijk deel van de Fr. pers in 't moederland en in Marokko spreekt echter ronduit uit, dat het geenerlei goede verwachting koestert. Van die zijde wordt in Abd el Krim's bereidwilligheid tot onderhandelen een listige toeleg gezocht om op politiek of strategisch gebied voordeel te behalen, danwel om zich te laten afkoopen, om later 't spel van den weer afvallige te herhalen, zooals hij dit van menig Mahomedaansch krijgsvoerder kan hebben afgezien. Ook kan hij uit de onderhandelingen nieuwe argumenten halen om den geest van verzet aan te wak-

keren, of om zijn grootheid nog te verhoogen. Het verdrag van Algeciras indachtig kan 't zelfs zijn toeleg zijn andere mogendheden aanleiding te geven zich weer met de Marokkaansche aangelegenheden te gaan bemoeien, ook in verband met de Tangerkwestie.

Deze opvatting strookt met hetgeen wij t.d.p. vroeger als onze zienswijze meenden te mogen verkondigen. Toch doen Parijs en Madrid verstandig door de aangeboden gelegenheid en kans niet botweg af te wijzen, als zij er maar op bedacht blijven zich niet te laten verschalken. De Mahomedaansche politici hebben meermalen bewijs van groote schranderheid gegeven.

Terwijl wij dit schrijven, komt een Havas-telegram uit Oedsdja de aanwijzing brengen, dat generaal Simon de besprekingen ook niet zonder achterdocht tegemoet gaat. Hij verklaarde Zaterdag 17 April aan vertegenwoordigers van de pers:

„Het program van ons eerste onderhoud is niet overladen. In de eerste plaats zullen wij aan de tegenpartij te vragen hebben in wiens naam zij spreekt. Daarna zal ik aan de Riffgedelegeerden uiteenzetten welke de militaire waarborgen zijn, die het ons voorkomt van hen te moeten eischen, vóór het begin der eigenlijke onderhandelingen. De wapenstilstand moet dus werkelijkheid worden onmiddellijk na ons eerste gesprek. Er bestaat geen veiliger middel om van alle stammen te verkrijgen, dat zij de bevelen van Abd el Krim opvolgen, dan de posities te bezetten, die wij bovendien opeischen. Ik voorzie in dit opzicht op dit oogenblik geen onoverkomelijke moeilijkheden.

Wij zullen dus Zondagochtend tot overeenstemming moeten komen over de voorafgaande voorwaarden, om den volgenden dag de officieele besprekingen te beginnen."

Generaal Simon voegde hieraan toe, dat deze, naar zijn meening, zijn gekomen met het ernstige verlangen om tot een goed resultaat te komen.

Het spijt ons, maar wij durven deze optimistische opvatting niet deelen. Naar onze verwachting zullen de onderhandelingen geen nuttig effect opleveren.

Op deze kans is door Fr. en Sp. ook gerekend. Alles is in gereedheid gebracht voor een groot offensief, dat ingezet zal worden, indien de onderhandelingen mislukken. Meenen wij dat 't hierop zeker zal uitloopen, wij deelen echter het geloof niet, dat daarmede de overwinning zal zijn te bevechten. Wie Abd el Krim en de Marokkanen overwinnen wil, moet in Sp. Marokko den langdurigen strijd aandurven en doorzetten, die maarschalk Lyautey voor Fr. Marokko heeft doorgevoerd en die na 15 jaren nog niet geheel volstreden is.

Die consequentie willen Fr. en Sp. echter niet aan. Zij vraagt dan ook meer geduld, meer offers in menschen en geld dan Fr. en Sp. nog aan Marokko wenschen te offeren. Deze waarheid houdt het fatum Parijs en Madrid voor. Dit blijft het noodlottig dilemma der Marokko-kwestie.

Juist voor het afdrukken bracht de telegraaf bericht over de op Zondag gevoerde onderhandelingen. De Riffijnsche gedelegeerden maakten dadelijk bezwaar tegen enkele voorwaarden, o.a. tegen de ontruiming der bezette punten, de uitlevering der krijgsgevangenen, de verbanning van Abd el Krim. Wat deze laatste betreft, schijnt Spanje, instede van zich meer toeschietelijk te toonen, nog verder te willen gaan en hem zelfs buiten elken Mahomedaanschen invloed te willen stellen. De gedelegeerden zijn dadelijk per vliegtuig naar Abd el Krim teruggekeerd. De onderhandelingen zouden den 22en kunnen worden hervat.

De Duce in Tripolis.

De derde op Mussolini gepleegde aanslag heeft nog in 't bijzonder aandacht gevestigd op zijn reis naar Tripolis. De ensceneering was al grootsch voor deze eerste reis van den leider der Italiaansche staatkunde naar den overwal. Omstuwd door een indrukwekkende scheepsmacht, zou de Cavour met den Duce aan boord de Middellandsche zee oversteken. Nu kwam de aanslag, de verwonding, de redding als door een wonder, Mussolini stelde de reis niet uit.

Na aankomst te Tripolis ontvangt de groote staatsman de consuls van Engeland, Frankrijk, België, Griekenland, Noorwegen en ons land, dan de plaatselijke autoriteiten, dan de vertegenwoordigers van de pers. Van uit een der ramen van zijn paleis spreekt hij de menigte toe.

Wij lezen dan:

„Zoowel Mussolini als de gouverneur droegen het zwarte hemd der fascisten. De Bono, de gouverneur, had onder dit hemd zijn generaalsuniform aan, ter[wijl] Mussolini het uniform van de fascistische mi[litie] droeg. Voorts droeg hij op zijn fascistenbaret een [...] kwast, zoodat het geheel er een weinig Oostersch [uit]zag, hetgeen op de Arabieren een bijzonderen in[druk] maakte. Mussolini werd toegesproken door Hass[...] pasja, den burgemeester der stad, die verzekerde, [dat] de bevolking ten zeerste gehecht was aan Italië e[n] van overtuigd was, dat de kolonie onder het wijze [be]leid van de Bono in bloei zou toenemen. De pa[rade] der troepen, die voorbij Mussolini trokken, du[urde] ruim een uur. Toen Mussolini de troepen had to[ege]sproken drong een Amerikaansch journalist, Wi[...] genaamd, de correspondent van de „Associated Pr[ess] naar voren en riep luid: Salve Imperator, het[geen] groote geestdrift verwekte."

Het verblijf van Mussolini is ook verder en o[ver]gens gemaakt tot een demonstratie voor het fasc[isme,] voor Italië in Tripolis, voor Tripolis in Italië. [...] zoo meesterlijk volgehouden, ook bij zijn vertrek [uit] de kolonie en zijn terugkeer in het moederland. De [...]tenwereld heeft 't nu vernomen, voor zoover de[ze] nog niet wist: Italië is de groote Middellandsche mogendheid, die aan het Romeinsche rijk herin[nert.] Italië vraagt een plaats in de rij der groote kolon[iale] mogendheden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

Voorstellen der afd. Nijmegen voor de Alg. Verg.

a. De afdeeling Nijmegen verzoekt het H. B. dil[igent] te blijven inzake het onderwerp in de koloniale geo[gra]fie bij het M. O. en V. H. O.

Toelichting: Aan het stedelijk gymnas[ium] te Arnhem is voor den tijd van 6 jaar, een der u[ren] Aardrijkskunde van de 4e klasse teruggebracht naar tweede. Overeenkomstige machtiging is verleend [aan] een aantal andere gymnasia. In dat uur moest juist koloniale geografie behandeld worden. De bedoe[ling] der afd. Nijmegen is, om elke verslechtering op dit [ge]bied te trachten tegen te gaan, door telkens te pr[otes]teeren tegen de aanslagen op de geringe ruimte overgelaten wordt voor het onderwerp in de kolon[iale] geografie.

b. De afdeeling Nijmegen verzoekt het H. B. de[n in]houd van het K. W. zoo in te willen richten, dat die leden, die niet uit eigen ervaring of studie [de] overzeesche gewesten hebben leeren kennen, op [de] hoogte gebracht worden van de brandende kolon[iale] vraagstukken.

Toelichting: Zonder aan de tegenwoor[dige] indeeling van het K. W. afbreuk te doen, zou bo[ven]staande verwezenlijkt kunnen worden door een [bij]voegsel (los) waarin een duidelijke, populaire uit[een]zetting geregeld wordt gegeven over de zoo tal[rijke] vraagstukken die in onze Oost (en de West) de [aan]dacht vragen. Wij noemen: Poenale sanctie, emig[ratie] en transmigratie, industrialisatie, bestuurshervor[ming] waarover de krantenpers ook wel inlicht, doch niet [een] uiteenzetting van deze vraagstukken geeft. Om bel[lang]stelling te wekken is het eerst noodig grondige ke[nnis] aan te brengen.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

M. F. Stenger, 1e Luitenant der Artillerie, Cl. de Vr[ies]laan 32, Rotterdam.
J. van Eenennaam, 1e Luitenant der Infanterie, B[...]mijpark 21, Vlissingen.
J. A. Chamot, 1e Luitenant der Infanterie, St. [...]straat 25, Breda.
H. J. Kuiper, Majoor Top. Dienst, Wilhelminastraat [...] Ginneken.
H. T. van Goor, Kapitein der Artillerie, Oegstgees[t...] 16, Leiden.
A. J. F. Dessauvagie, Kapitein der Infanterie, Ant. H[...]siusstraat 18, 's-Gravenhage.
J. Ph. van Exter, 1e Luitenant der Genie, Valkenbo[sch]laan 3, 's-Gravenhage.
C. J. van der Linden, 1e Luitenant der Infanterie, [Co]lumbusstraat 237, 's-Gravenhage.
J. A. Visser, Controleur 1ste klasse bij den Post-, [Tele]graaf- en Telefoondienst, p/a. van Wigcheren, W[...]straat 32 te Leeuwarden.

H. W. van der Voort, tijdelijk waarn. directeur der Haven van Makasser, Coornhertstraat 34, Haarlem.
F. B. de Winter, Controleur 1e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. Ned. Consulaat, Davos Platz.
J. Leemeijer, Controleur 1e kl. bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. H. Mulder, Heiloo, Rijenburgh.
W. Stolp, Controleur 1e kl. bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Heerenstraat 40, Rhenen.
W. J. O. Sluiter, tijdelijk waarn. scheikundig ingenieur bij de fabriek der Opiumregie, Parkstrasse 2, Bad Soden am Taunus.
Aarssen, Controleur bij den Pandhuisdienst, Middenweg 135, Amsterdam.
. Lamberts, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. Openb. Europeesch Lager Onderwijs, Wilhelminastraat 12, ...sen.
. G. J. van Gendt, Gouvernements Veearts, p. a. Leevoort, Sarphatipark 101, Amsterdam.
van den Berg, Directeur der Normaalschool v. Inlandsche hulponderwijzers te Meester-Cornelis, Columbusstraat 276, 's-Gravenhage.
. F. A. Snoek, geb. Klaver, hoofdverpleegster bij den dienst der Volksgezondheid geplaatst bij de Gouvernements Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja, p. a. den heer W. Klaver, Tolstraat 136, Amsterdam.
. Ph. Trebels, Technisch ambtenaar 1ste klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Jacob Gilesstr. No. 8, 's-Gravenhage.
. van der Kolk, baas-monteur bij het Marine Etablissement te Soerabaja, Voorstreek 92, Leeuwarden.
. Bamberg, Landmeter der 1ste klasse bij het kadaster, Obrechtstraat No. 181, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

Bodde, Kapitein der Infanterie, Frederik Hendriklaan 174, 's-Gravenhage.
. Geul, Kapitein der Infanterie, Laan van Meerdervoort 294, 's-Gravenhage.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

Mr. J. P. Roelofsz, Administratief Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, p/a. Mr. O. J. Roelofsz, Singel 150 te Amsterdam.
G. D. van Gelderen, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Zwart Janstraat 57B, Rotterdam.
H. Olthof, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Onderwijzer aan de Openbare Lagere School I, Nieuw-Weerdinge.
G. J. van de Pieterman, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Regentesseplein 2, 's-Gravenhage.
W. Slingerland, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, p/a. Wed. Lucas, Van Speykstraat 101a, Rotterdam.
J. A. Voogt, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs; Onderwijzer aan de Openbare Lagere School, Eext.
S. de Vries, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Leidschestraat 34, Haarlem.

NIEUW BENOEMD:

W. C. Wermink, Officier van Gezondheid 2e kl., Daendelweg 15, Apeldoorn.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 14 tot 21 April.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
. Ipenburg, oud-Kapitein N.-I. L., Nijmegen, van Lichtenhorststraat 19. ƒ 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
. van Berg, oud-Luit.-Kolonel-Intendant, Nijmegen, ...straat 55. ƒ 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
...ttenheim, Amsterdam, Joh. Verhulststr. 77. ƒ 5.—	Secretaris Afdeeling Amsterdam.
. Holdert, Procuratiehouder Bataafsche Petroleum ..., Amsterdam, Gabriël Metsustraat 22. ƒ 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.

Nieuwe Begunstigers:

. Schaffers, Boekhouder der Maasbuurtspoorweg, ...nep, Rijksweg 284. ƒ 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.

Afschrijven:

...uw J. F. H. Hellendoorn—van Vogelpoel, Den ..., Statenlaan 2 (overleden).
F. de Ridder, civiel gezaghebber, Laboehandeli (bij Medan).

Adresveranderingen:

. van Zuylen, van: Nijmegen, St. Annastraat 140, ...: Amsterdam, p/a. Kantoor K. P. M., Prins Hendrikkade. ƒ 5.—
. Dingemans, Resident, van: Djokdjakarta naar: ...erdam, p/a. Mevrouw M. W. J. van Dissel, Ge... Terborgstraat 17. ƒ 5.—
...me, Amsterdam, van: Overtoom 21² naar: Ach...gracht 3.
. van Puffelen, van: Arnhem, Catherijnestraat ...10, naar: Velp, p/a. J. A. van den Berg, Parallel...5.
...w E. A. E. van Tiedemann, Nijmegen, van: Joh. ...straat 42 naar: Heijdenrijkstraat 2.
...lman, Majoor der Artillerie, Den Haag, van: ...rtoginnelaan 172 naar: Laan Copes van Cattenburch 58.
. Lansberge, Den Haag, van: Celebesstraat 53 naar: Jacob de Graefflaan 4.
. Soeporno, Jur. Stud., Den Haag, van: Paulina...at 42 naar: Schenkstraat 118.
..., Hoofdkantoorhoofd S.S., Den Haag, van: Jacob ...straat 10 naar: Archimedesstraat 141.
C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Scheveningen, Badhuisweg 18 naar: Merano, Pension Ottobrug, Majastrasse.
A. Hermans, Hoofdopzichter Plantage Mariënburg, van: Amsterdam, Frederik Hendrikplantsoen 5, naar: Paramaribo. ƒ 5.—
H. Huisman, Ingenieur S.S., van: Bandoeng naar: Brouwershaven (Zeeland). ƒ 5.—
W. J. Cator, Controleur B.B., thans te Singkawang.
A. J. W. Visser, Opperhoutvester, thans te Randoeblatoeng (Java).
W. M. Guldenaar, Inspecteur P.T.T., thans te Makasser.
A. J. van Wilgenburg, Ambtenaar B.B., thans te Kabandjahé bij Brastagi (Sumatra's Oostkust).
S. J. Rikkers, Apotheker, van: Bandoeng naar: Jogjakarta.
Dr. L. Gonggrijp, Gouvernementsarts, thans te Sitoebondo.
Mejuffrouw P. W. Keller, Onderwijzeres, thans te Banjoemas.
R. Kuiken, Agent N.-I. Escompto-Mij., Weltevreden, van: Wilhelminalaan 10 naar: Palmenlaan 30.
P. C. A. J. Quanjer, Onderwijzer, thans te Serang.

Ter overweging

De Bond van Vruchtenhandelaren te Londen, heeft dezer dagen eenige merkwaardige cijfers openbaar gemaakt. Verleden jaar besloot hij tot een groote advertentie-reclame onder het motto „eat more fruit". Het gevolg is geweest, dat voor twaalf millioen Gulden méér werd omgezet dan het jaar te voren. Over de twee jaren, waarin de reclame-veldtocht voor het eten van fruit werd ondernomen, hebben de advertentie-kosten nog geen f 1.200.000 bedragen, terwijl het bedrag van den omzet in dezelfde periode is toegenomen met

24.000.000 Gulden

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen d

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten doel aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volksredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.